СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

Нүхэр Никита Сергеевич ХРУЩЕВТО

Советскэ Союзай комсомолшуудай, бүхы хүбүүд, басагадай эльгээһэн бэшэг

Коммунизмын түлөө тэмсэдэг хэдэ миллион эдир тэмсэлшэд шамдаа, түрэл партимнай, хизаарлашагүй инаг дуратайгаар, хүбүүн ёһоной баяр баясхалантайгаар ханданал. Мүнөөдэр бидэнэр өөһэдынгөө ерээдүйе илангаяа эли тодоор, тобойсо харанабди, тэрэниие улам ойртуулхые хүсэнэбди, тиигээд энээн тухай бүхы хоолойгоороо хэлэнэбди. Коммунистнуудай парти манай һанал хүсэлые хододоо далижаруулдаг, угаа һайхан уг зорилгыемнай заажа үгэдэг, өөрынгөө залуу үетэндэ шухала, харюусалгатай ажал хэрэгүүдые даалгадаг байгаа. Павка Корчагинай улаан табан хушуута үетэнэй барижа эхилһэн нариихан түмэр харгыһаа залуушуулай ажалдаа харуулһан баатаршалгануудай ургэн ехэ зам эхилээ бэлэйл. Энэ зам дээрэ Днепрогэс болон Комсомольск-на-Амуре, шэнэ шахтанууд болон металлургиин томо предприятинууд, шэнэ газарай совхозууд болон Братска гидростанци баригдаа. Партиин анхарал оролдолго, партиин этигэл найдабари үсэгэлдэрэй хүбүүд, басагадые коммунизмын хэрэгтэ бүхы сэдьхэл зүрхөөрөө үнэн сэхэ байдаг шамбай хүсэтэй, хатуу зоригтой хүнүүдэй шэнэ шэнэ үетэниие хүмүүжүүлнэ.

Бидэнэр ленинскэ Центральна Комитедэй уряагаар шэнэ баатаршалгануудые гаргахаар мүнөөдэр урмашан зоригжонхойбди.

Бидэ бүгэдэндэ декабриин Пленум, тэрэнэй шиидхэбэринүүд, Никита Сергеевич Хрущевой хэлэһэн үгэ — XXII съездын баталан абаһан КПСС-эй түүхэтэ Программые дүүргэхэ талаар партиин ябуулдаг сэсэн мэргэн, зоригжуулхы ажал ябуулгын үнэншэмэ гэршэ боложо үгэнэ. Бүхы арад шэнги, комсомол, совет залуушуул болбол химиин промышленностиие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн Коммунис партиин хараа шугамые нэгэн һаналаар һайшаана.

Хүдэлмэришэн ангиин политическэ засаг түрэеэ гартаа абаһанай һүүлээр экономико хадаа коммунизмын түлөө тэмсэлэй гол шухала зүйл болодог гэжэ Ленинэй захиһан захяа заабариие үнэн сэхээр бэелүүлжэ байһанаа манай парти бүхы ажал хэрэгүүдээрээ эли тодоор гэршэлэн харуулна. Ленинэй байгуулһан парти бүхы ажал ябуулгаяа эрдэм ухаанай үндэһэ һуури дээрэ эмхидхээд, шэнэ дэлхэйе байгуулха талаар бүрин түгэс революционно хүсэн болонхой тэмсэдэг. Сэсэн мэргэн, агууехэ ленинскэ партиин бидэниие урагшань хүтэлжэ ябаһанда хэмжээлэшэгүй ехэ омогорхолтойбди, баяртайбди!

Совет арад өөрынгөө ерээдүй тээшэ үргэн алхамаар дабшана. Үнгэрэгшэ жэлдэ оромнай үнгэрһэн арбан жэлэй урда тээхидэ орходоо гурба дахин шахуу ехэ продукци абаһан байна. Гоёор жэшээлэн хэлэбэл, 1953 ондо байһан манай индустриие угаа томо нэгэ зүйл гэжэ тоолоо һаа, арбан жэлэй турша соо үшөө хоёр иимэ томо зүйл бии болоо гэһэнтэй жэшээтэй! Ажалай бүтээсэ хоёр дахин шахуу ургаа, 8500 шэнэ томо предприятинууд баригдаа, 108 миллион хүнүүд шэнэ гэртэ ороо, ажаһуудалайнгаа байдал һайжаруулаа. Энэ хадаа оронноймнай бүхы улад зоной хахадынь шахуу болоно бшуу. Ниитын үйлэдбэриин хурдан түргэнөөр ургаһанай ашаар национальна олзо доход 2,3 дахин ехэ болоо. Ниитын жасануудһаа улад зоной абаһан түлбэри болон хүнгэлэлтэнүүд 17 миллиард түхэригөөр ехэ болоһон байха юм.

Харин мүнөө бидэнэр урагшаа дабшахадаа, туйлай ехэ шэнэ алхам хэнэбди. КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй хараалһан хараа түсэб удха шанарайнгаа талаар Ленинэй зохёоһон ГОЭЛРО-гой агууехэ түсэбтэй нэгэ зэргэдэ жагсанал. «Совет засаг дээрэ бүхы ороной электрификацилгые нэмээд, үшөө арадай ажахыда хими нэбтэрүүлгэ нэмэбэл, коммунизм болоно» гэһэн далита үгэнүүд бидэ бүгэдэнэй сэдьхэл зүрхэндэ гүнзэгытөөр хадуугданхай.

Хими нэбтэрүүлгэ нэмэбэл! Мүнөөдэр партимнай коммунизмын түлөө тэмсэлдэ угаа шухала үүргэ химидэ олгоно. Долоон жэлэй турша соо химиин промышленность хүгжөөлгэдэ, арадай ажахыда хими нэбтэрүүлгэдэ 42 миллиард түхэриг гаргашалагдаха байна. Химиин 200 шахуу шэнэ предприятинуудые бариха, мүнөө хүдэлжэ байһан 500 гаран химиин предприятинуудые һэльбэн шэнэдхэхэ зорилго табигданхай. Химиие хүгжөөхэ талаар хараалагдаһан иимэ ехэ хараа хэмжээн дэлхэй дээрэ үшөө үзэгдөөгүй юм. Манай гүрэн Совет засагай бүхы жэлнүүдэй турша соо арад зоной һуудал байдал һайжаруулгада сэхэ холбоотой үйлэдбэриин һалбаринуудта иимэ туйлай ехэ зөөри зөөшэ түрүүшынхеэ һомолжо байна.

Партиин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй мүр бүхэниинь хүн тухай ленинскэ анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй. Химиие зэбсэгтээ абаад, совет хүнүүд эгээл богонихон болзор соо эдеэ хоолой продукт, гайхамшагта утаһануудһаа нэхэгдэһэн эд бүд, синтетикэһээ хэгдэһэн гутал, синтетическэ материал болон пластикаар гоёогдоһон хүнгэн, гоё сэбэр гэр байрануудые элбэгээр абадаг болохол. Хими хадаа ажалыемнай хүнгэдхэхэ, ажаһуудалыемнай һайжаруулха бшуу. Н. С. Хрущевой тон мэргээр тодорхойлһоной ёһоор, химиин индустри хадаа материальна баялигуудые элбэг дэлбэг болгохо үүдэ нээжэ үгэхэ түлхюур мүн.

Химиин индустри хүгжөөлгэдэ үшөө ехээр хүсэл оролдолгоёо гаргаха, үшөө ехээр хүсэ шадалаа зорюулха, коммунис обществын материальна үндэһэ һуури улам эдэбхитэйгээр байгуулха тушаа комсомолдо, бүхы совет залуушуулда партиин хандаһан уряае бидэ бүгэдэн зүрхэ сэдьхэлдээ тон дүтөөр хүлеэн абаабди.

Мүнөөдэр манай габшагайшалан хүдэлхэ фронт — Ехэ хими болоно. Хэдэн зуугаад мянган хүбүүд, басагад мүнөөнһөө эхилжэ химиин индустриин томо предприятинуудые барижа байнхай. Барилганууд дээрэ коммунизмын түлөө тэмсэдэг залуу тэмсэлшэдэй кадрнууд урган гарана, хүмүүжүүлэгдэнэ, хатуужуулагдана. Комсомолой эльгээһэн залуушуулай туһаламжаар комсомолшуудай габшагайгаар бариха барилганууд дээрэ хэдэн арбаад томо предприятинууд ашаглалгада үгтөө.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй уряада харюу болгон, шэнэ газар болон Енисейе мэдэлдээ абаһан, Саянай уула хадануудта бүлад харгынуудые зурылгаһан, Дивногорск болон Рудный городуудые бодхооһон хүнүүдэй удаа химиин предприятинуудай барилгануудта эршэмтэй шамбай, эрдэм һургуулитай, урагшаа эрмэлзэһэн, соггой дорюун залуушуулай шэнэ шэнэ отрядууд ерэхэ байхал. Тэдэнэр хадаа Кара-Таудахи фосфоридуудай шухаг хэбтэшын баялигуудые ашаглахадань, Поволжиин тэгшэ газар дээрэ, Сибириин ой тайга соо, Хибинын хада уулын хормойдо химиин нэгэдэмэл үйлэдбэринүүдые бодхооходонь туһалалсаха юм. Арадай ажахы хэдэн арбаад миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ, хэдэ миллион тонно пластмасса, синтетическэ каучук, химическэ утаһа болон бусад полимернэ материалнуудые абаха байха. Манай залуу гараар байгуулагдаһан бүхы юумэн нэн түрүүн өөһэдтэмнай, манай үетэндэ зорюулагданхай гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Теэдшье манай үетэндэ коммунизм байгуулха, коммунизмын үедэ ажаһууха агуу ехэ зол жаргал үршөөгдэнхэйл.

Ехэ хими байгуулхын түлөө айхабтар ехэ харюусалгатай байһанаа бидэнэй хүн бүхэн һайса ойлгоно. Өөһэдынгөө шэн габьяата ажалаар шэнэ предприятинуудые болзор соонь, болзорһоонь урид ашаглалгада үгэхэ, барилганудые индустриализацилхын, техникые үлэмжэ һайнаар хэрэглэхын, материалнуудые гамтайгаар гаргашалхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэхэ ябадал хангаха гээшэ өөһэдымнай уялга мүн гэжэ залуу барилгашад һайса ойлгодог. Мүнөө байгуулагдажа байгаа бүхы юумэн хэдэн зуун жэлдэ үмхирэнгүй алба хэхэ ёһотой. Ушар иимэһээ бидэнэр һайн шанартайгаар, бата бүхөөр, гоё һайханаар барихабди!

Машина бүтээдэг залуушуулда үгтэһэн химиин захилнууд — эгээл габшагайгаар бүтээгдэхэ, эгээл шухала захилнууд мүн. Залуу эрдэмтэд, конструкторнууд, проект табигшад проектно-конструкторска хэрэг һайжаруулхадань, шэнэ машинанууд болон химиин материалнуудые түргөөр байгуулхадань туһалдаг байна.

Мүнөө хүдэлжэ байгаа предприятинуудай комсомолшууд, залуу хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэд, «Комсомолой прожекторэй» отрядууд өөһэдынгөө коллективүүдтэй хамта продукци ехээр үйлэдбэрилхэ шэнэ арга нөөсэнүүдые элирүүлхын ба ашаглахын түлөө, предприятинуудай хүсые бүрин хэрэглэхын түлөө, химиин продуктнуудай шанар һайжаруулхын түлөө дабхарламал эршэ хүсэтэйгөөр тэмсэжэ байнхай.

Ойрын долоон жэлдэ орооһо таряанай валовой суглуулгые 14—16 миллиард пүүд хүрэтэр ехэдхэхэ гэһэн зорилго партимнай табинхай. Энэ хадаа орооһо таряанай талаар ороной хэрэглэмжые бүрин хангаха, хэрэгтэй соонь мяха, һү болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые абаха арга олгохо бшуу.

Хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөн дэбжээхэ эгээл шухала үндэһэ һууринь хими ба оньһожоруулга мүн гэжэ залуу таряашад һайнаар ойлгодог. Колхозууд болон совхозуудай комсомолшууд үтэгжүүлгэнүүдые поли дээрэ гаргаха хэрэг өөһэдынгөө һуларшагүй хиналта доро абаха, өөһэдынгөө гараар складууд болон амбаарнуудые бариха, үтэгжүүлгэнүүдые гутаалгахагүй, хүдөө ажахын техникэ шууд оролдосотойгоор шудалха юм.

Үтэгжүүлгэнүүд баян ургаса боложо һөөргөө бусаха ёһотой гэһэн партиин захяа заабариие бидэнэр һанажа ябадагбди. Саратовска областиин «Рефлектор» колхозой комсомолшуудай үльгэр жэшээгээр залуу колхозингууд, мэргэжэлтэд, совхозуудай хүдэлмэришэд агрохимиин эрдэм һургуули бүри эдэбхитэйгээр шудалха, газарай хүрьһэнэй картануудые зохёолгодо хамһалсаха, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ килограмм үтэгжүүлгэ бүхэнэй ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэхын тула түрүүшүүлэй дүй дүршэл шудалха юм. Узбекистанай комсомолой үүсхэл дэмжэхэ зуураа, хүдөөгэй залуушуул уһалагдадаг газар һайнаар хэрэглэхые оролдохо, уһалагдадаг полинууд дээрэ баян ургаса абахын түлөө мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ байна.

Манай алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй залуу сэрэгшэд Эсэгэ оронойнгоо гүрэн түрын аша туһые саашадаашье хёрхоор хамгаалха, частьнууд болон соединенинүүдэй һэримжэтэй, дайшалхы бэлэн байлгые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ юм.

Тэдэнэр хадаа Ехэ химиин предприятинуудтай таһаршагүй холбоо барисаа байгуулха, химиин промышленностьда хүдэлхэдэ хэрэгтэй болохо мэргэжэл һайн дураараа шудалха, тиигээд армиһаа табигдаһанайнгаа һүүлээр манай партиин, ленинскэ комсомолой уряагаар коммунизмын габшагай барилгануудые байгуулгада ошохоор хэзээдэшье бэлэн байха бшуу.

Һургуулида, студентнүүдэй аудиторинууд соо, профессионально-техническэ училищинуудта һурадаг хүбүүд, басагад мэргэжэл шадабаритай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд болохоёо бэеэ бэлдэжэ байнхай. Тиихын тулада бидэнэр эрдэм һургуули бүри оролдосотойгоор шудалхабди, үйлэдбэриин дүй дүршэлтэй болохобди, эрдэм ухаанай эгээл революционно һалбаринуудай нэгэн болохшо химиие улам гүнзэгыгөөр шудалхабди.

Центральна Комитедэй Пленумэй шиидхэбэринүүд эдир залуу наһатаниие шэнэ замда уряалнал. Партиин этигэл найдабариһаа үнэтэй шан, бүгэдэ арадай хэрэгтэ манай оруулһан хубитые мэдэрэлгэһээ ехэ сэгнэлтэ бидэндэ үгы юм. Никита Сергеевич Хрущевой эсэгэ ёһоор хэлэһэн үгэнүүд бидэндэ дали ургуулаал:

«Коммунис байгуулалтын шухала удха шанартай ехэ ехэ зорилгонуудые шиидхэжэ эхилхэ бүреэ парти болон совет арадай комсомолдо, бүхы совет хүбүүд, басагадтаа хандадаг гээшэ...

Мүнөө бидэ залуушуулда, комсомолдо дахин ханданабди. Нүхэдүүд, таанад долоон жэлэй барилганууд дээрэ, химиин индустриин барилганууд дээрэ муу бэшээр хүдэлнэт. Химиин индустриин барилгада үшөө ехэ хүсэлэл оролдолгоёо, үшөө ехэ хүсэ шадалаа таанадай гаргахые парти шухалада тоолоно».

Соведүүдэй ороной залуу үетэн үгэдөө хүрэхэ, энэ хүндэтэ шэнэ даалгабариие нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гэжэ бидэнэр түрэл партидаа баяр ёһололтойгоор тангариг үгэеэ үгэнэбди. Арадай ажахын ямаршье һалбарида бидэнэй ажаллажа байгаашье һаа, КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй табиһан зорилгонууд бидэ бүгэдэндэ сэхэ хабаатай. Арадай ажахыда хими нэбтэрүүлхэ туйлай ехэ түсэб дүүргэхын тулада бидэ бүгэдэнэй хэншье хүсэ шадалаа гамнахагүй. Манай эсэгэнэр болон эхэнүүдэй социализмын үндэһэ һуури байгуулхадаа, Октябриин агууехэ туйлалтануудые аршалан хамгаалхадаа шударгыгаар ажаллаһанда, баатаршалга гаргаһанда адляар бидэнэршье эгээл тиимэ дура зоригтойгоор химиин томо предприятинуудай барилгада, химиин түүхэй эдэй малтан абтадаг уурхайнууд болон карьернуудта ошохобди, тэрэшэлэн арад зондо хэрэгтэй шухала али бүхы ондоошье хэрэг бэелүүлхэеэ ошохобди.

Нэгэшье час гээнгүйгөөр ажал хүдэлмэридөө бүри эршэмтэй шамбайгаар оролсохобди, коммунизмын агууехэ хэрэгэй илан мандахын түлөө тэмсэлдэ өөһэдынгөө хүсэ шадал, эрдэм мэргэжэл бүрин үгэхэбди гэжэ залуушуулай коммунистическэ Союз, бүхы совет хүбүүд, басагад түрэл партиядаа, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые, Таниие, хүндэтэ Никита Сергеевич, батаар найдуулна.

Манай хүсэн түгэс социалис Эхэ орон мандаха болтогой!

Коммунистнуудай агууехэ партида алдар соло!

Энэ бэшэг предприятинууд, барилганууд, транспортын, колхозууд, совхозууд, эмхи зургаанууд, һургуулинууд, дээдэ һургуулинууд болон сэрэгэй частьнуудай комсомолшууд, залуушуулай суглаанууд, митингнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, нэгэн дуугаар баталан абтагдаа.

Энэ бэшэгэй текстые зүбшэн хэлсэлгэдэ, баталан абалгада 48 5 42 833 хүн хабаадалсаа.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 12 (10380) | 1964 оной январиин 15, среда | Сэн 2 мүнгэн

•БАГША•

Багша! Эдир багашуул һургуулиин богоһо алхажа анхан ороходоо, багша гэһэн үгэ дурдадаг. Хамагта һургаха Танай урдаһаа гэнэн хонгор нюдэдөөрөө тэдэнэр хараад һуудаг. Эрдэм номдо һургадаг, сахил журамда һургадаг, бүхы һайн һайхан юумэндэ—коммунис сурталда һургадаг хүн хэн бэ, Багша!

Манай орон дотор арадай багшын нэрэ хүндэ айхабтар дээрэ үргэгдэнхэй. В. И. Ленинэй энээн тухай зааһые һананабди. Совет багшанар энэ харюусалгатай үүргэеэ, нэрэ солоёо дээрэ үргэжэ ябана.

Манай орон, совет арад коммунис байгуулалтын гол шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ байна. Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулхатай хамта шэнэ, коммунизмын үетэниие хүмүүжүүлэн болбосоруулха зорилго шиидхэгдэнэ. Ургажа ябаа үетэниие—ахамад нүхэдөө халан абажа, коммунизмын байшан толлолсохо хүнүүдые хүмүүжүүлэн хатуужуулха хэрэг нэн түрүүн һургуулида, багшанарта даалгагданхай. Энээнһээ харюусалгатай зорилго гэжэ юун байхаб!

Залуу үетэнэй сэдьхэл бодолые коммунис суртал нэбтэрэнгеэр хүмүүжүүлхэ, һүбэлгэн ухаатай, шэн зоригтой, Эсэгэ оронойнгоо аша туһые сахин хамгаалхын тулада ами наһаяа гамнахагүй—иимэ шэнжэ шанартай хүнүүдые хүмүүжүүлхэ гэһэн зорилго багшанарай үмэнэ табигданхай байһые таанад харана, мэдэнэт. Энэ хадаа таанадай оюун бодолһоо, шадабари мэргэжэлһээ сүм дулдыдаха, таанадай һэшхэлһээ, сэдьхэл зоригһоо болохо хэрэг мүн. Коммунизм байгуулагшын эрилтэдэ, нэрэ солодо хүрэмэ хүнүүдые хүмүүжүүлэн болбосоруулха зорилгые амжалта түгэсөөр бэелүүлхын тулада гэр бүлынхидэй, олониитэ эдэбхитэдэй хүсые һургуулиин багшанарай хүсэл оролдолготой нэгэдүүлхэ шухала. Мүн партийна, совет болон бусад эмхи зургаанууд энэ хэрэгтэ саг үргэлжэ туһалалсаа һаань, түс зорилгын амжалтатайгаар шиидхэгдэхэнь дамжаггүй.

Һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэреэ бэрхээр табижа шадаһанай ашаар һайн үрэ дүн туйладаг һургуулинууд, багшанар республика дотор олон. 1100 гаран багшанар үхибүүдээ нэгэ класстань хоёр жэл һуулгангүй дүүргүүлдэг байна. Үхибүүдые хүмүүжүүлхэдээ тусхай оншо шадабаритай болоһон, бүхы хэшээл оролдолгоёо, сэдьхэл зоригоо зорюулдаг, бүгэдэ ниитэдэ хүндэтэй багшанар республикымнай алишье нютагта хүдэлжэ байдаг. Иимэ багшанарта үгэ дууласагүй, муугаар һурадаг үхибүүн гэжэ байхагүй. РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багшанар Надмит Намсараевич Намсараев, Цокто Номтоевич Номтоев болон бусад иимэ багшанарай тоодо ороно. Һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэреэ шадамар бэрхээр ябуулдаг һургуулинуудшье яһала олон.

Үхибүүдые, залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ парти, правительство хододоо ехэ анхарал табидаг, бүгэдэ ниитын һуралсалай хуулиие шууд бэелүүлхэ эрилтэ хэдэг. Гэхэтэй хамта манай республикын зарим аймагуудаар энэ хуули дүүрэн бэелүүлэгдэнэгүй. Зэдын, Түнхэнэй болон бусад аймагуудта һургуулиин наһанай зарим нэгэн үхибүүдэй һураагүй байһан ушар бии. Иимэ баримтанууд ондоошье аймагуудта, зарим городуудташье элирүүлэгдээ. Зарим газарта үхибүүдые һургуулиһаань гаргаһан ябадалшье үзэгдэнэ.

Бүгэдэ ниитын һуралсалай хуулиие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын түлөө һургуулинууд, арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудһаа гадна, мүн партийна, совет болон бусад зургаанууд тэмсэхэ уялгатай. Иигэжэ хамтаараа хам оробол, энэ хуули бэелүүлэгдэхэ, ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлэн болбосоруулха хэрэгшье урагшатайгаар бүтэхэнь лабтай.

«Коммунизмын үетэниие бага наһанһаань хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй, тэдэнэй эдир залуудань гамнаха, аршалха, хатуужуулха хэрэгтэй, буруугаар хүмүүжүүлһэнһээ, муу үльгэр жэшээһээ гэмтэһэн хүнүүдэй бии байхагүйн тулада анхаралтайгаар оролдохо хэрэгтэй...» гэжэ КПСС-эй XXII съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев хэлээ һэн. Эдэ үгэнүүд нэн түрүүн манай хүндэтэ багшанарта, гэр бүлынхидтэ, олониитэдэ сэхэ хабаатай байна. Манай ерээдүйн ёһото халаа бэлдэхэ тухай анхаржа байһан дүлэтэ үгэнүүд лэ.

«Улаан Аха» колхозой түрүү һаалишан Һама-Сырен Лопсоновна Дугарова даадаг үнеэдээ һайнаар харууһалжа, жэл бүри үнеэн бүриһөө мянга гаран литр һү һаана. Залуу һаалишан Д. Галсанова түрүүшүүлһээ гээгдээгүй. Эдэнэр коммунис ажалай ударнигай нэрэ солын түлөө тэмсэжэ, 1964 ондо ажалай амжалта туйлахые хүсэнэ. Зураг дээрэ: (баруун гарһаа) һаалишад Һ-С. Дугарова, Д. Галсанова.

Д. ДУГАРОВАЙ фото.

ГҮРЭНДЭ ҺҮ ХУДАЛДАЛГААР ХЭН ТҮРҮҮЛНЭБ, ХЭН ГЭЭГДЭНЭБ?

Шэнэ жэлэй түрүүшын 10 хоног үнгэрбэ. Энэ үедэ республикын колхоз, совхозуудай һаалишад кабанскынхидай үүсхэлээр социалис мүрысөө үүсхэжэ, юрэнхы дээрээ зарим тэды амжалта туйлажа байнхай. Үнгэрһэн 10 хоногто республикын колхоз, совхозууд нёдондоной энэ үеынхиһөө 1000 гаран центнер һү ехэ худалдажа, 1964 оной 1-дэхи кварталай түсэб 8 процент дүүргээ.

Теэд энэмнай үшөөл бага байна. Хэрбээ энэ янзаараа саашадаа хүдэлбэл, 1-дэхи кварталай түсэб баһал дүүргэгдэнгүй үлэхэ бшуу. Тиимэһээ үдэр саг гээнгүй һаалиин гүүртэ, фермэ бүхэн һү һааха, гүрэндэ тушааха даабаряа бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ уялгатай. Тиихэдээ һаалишан, гүүртэ бүхэнэй хүдэлмэриин дүнгүүдые зүбшэн хэлсэжэ, дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ абаха болоно.

Һү ехээр һааха, гүрэндэ худалдаха талаар социалис мүрысөө хоорондоо баталһан үйлэдбэриин управленинүүд хэр ажаллажа байнаб? Гүрэндэ һү худалдаха 1-дэхи кварталай түсэбэй дүүргэлтэ иимэ (процентээр):

(*1964 оной январиин 10-най байдалаар*)

ТҮРҮҮЛНЭ:	ГЭЭГДЭНЭ:
Зэдын—11	9—Хяагтын
Мухар-Шэбэрэй—10	8—Хорины
Улаан-Үдын—8	6—Кабанскын
Баргажанай—8	4—Түнхэнэй

Һү һааха, тэрэниие гүрэндэ худалдаха арга боломжонууд хэр зэргэ хэрэглэгдэнэ гээшэб? Бодото байдал хараад үзэхэдэ, олохон колхоз, совхозуудта үнеэдэй түлэг туг алла жа байһан үедэ тэдэниие һайнаар эдеэлүүлхэ, тэжээл буйлуулжа малда үгэхэ талаар биратай юумэ хэгдэнэгүй.

Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени абажа үзэе. Эндэ үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлхэ арга боломжонууд айхабтар ехэ. Ажахы бүхэндэ һолоомо элбэг, таряа талханай зүйл бии. Теэд эндэхи олохон колхоз, совхозууд һолоомо хэршэжэ, тэрэниие ууралаар буйлуулжа үгэхэ тушаа юушье хэнэгүй. Эндэхи «Знамя Ленина», Ждановай нэрэмжэтэ колхозууд, «Эрдэм» совхоз болон бусад ажахынууд тэжээл буйлуулжа малдаа үгэхын орондо тэдэнээ бэлшээридэ туужархёод лэ һууна. Шэнэ туг аллаһан үнеэдшье үдэртөө хоёр удаа һаагдана.

Республика дотороо мүрысөө үүсхэһэн Кабанскын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, тэндэхи һаалишад, малшад уялга абаад лэ, һанаагаа амаршанхай. Үнгэрһэн 10 хоногто нёдондоной энэ үеынхиһөө зуугаад центнер һү гүрэндэ бага худалдаба.

Эдэ бүхы баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, үйлэдбэриин управленинүүдэй, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һү һаали дээшэлүүлхэ асуудалда анхарал бага табижа, һаалишадай дунда социалис мүрысөө үшөөл һайнаар эмхидхэжэ шадаагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Иимэ байдалые саашадаа тэсэхын аргагүй. Ерэхэ 10 хоногто эрид хубилалта туйлаха шухала.

БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ЗУРГААДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДҮРБЭДЭХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси 1964 оной январиин 17-до, үдэрэй 1 часта Соведүүдэй хоёрдохи Байшангай Ехэ зал соо нээгдэхэ.

БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Старейшинэнүүдэй Соведэй заседани январиин 17-до, үдэрэй 12 час 30 минутада Соведүүдэй хоёрдохи Байшангай Бага зал соо болохо.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Гүрэнэй, ажахын болон соёлой байгуулалтада киргиз арадай ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө, Киргизиин Россиин гүрэндэ һайн дураараа ороһонһоо хойшо зуун жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, 1964 оной январиин 11-дэ баталагдаһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Киргизиин ССР-эй промышленностиин болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин түрүүшүүл, эрдэм наукын, соёлой хүдэлмэрилэгшэд—хамтадаа 450 хүн СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаа.

Ленинэй орденоор 20 хүн, Ажалай Улаан Тугай орденоор —40, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор—70, «Ажалай шэн габьяагай түлөө» медаляар—120, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар 200 хүн шагнагдаа.

Вальтер Ульбрихт Москва ерэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой уряалаар Германиин Социалис Нэгэдэмэл партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихт 1964 оной январиин 10—11-дэ Москвада айлшалһан байна.

Москвада байха зуураа нүхэр В. Ульбрихт нүхэр Н. С. Хрущевтой, КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй бусад гэшүүдтэй хоёр талада хабаатай асуудалнуудаар хөөрэлдэһэн байна. Энэ хөөрэлдөөн хани ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

Долорес Ибаррури Москвада

Испаниин коммунис партиин Түрүүлэгшэ Долорес Ибаррури январиин 13-да Кубаһаа Москвада ерэбэ. Фидель Кастро Русай уряалаар Кубын революциин табан жэлэй ойн баярай һайндэртэ хабаадалсаһан байгаа.

(ТАСС).

Советскэ Союз Болгари хоёрой хоорондо хэлсээн эхилээ

МОСКВА, январиин 11. (ТАСС). Советскэ Союзай болон Болгариин Арадай Республикын правительственна делегацинуудай хоорондо хоёр гүрэнэй экономикодо хабаатай асуудалнуудаар хэлсээн мүнөөдэр Кремль соо эхилбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Лесечко совет делегациие толгойлно. Болгариин делегациие Болгариин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, промышленность, барилгын талаар Соведэй Түрүүлэгшэ Тано Цолов толгойлно.

Фидель Кастро Н. С. Хрущевтой уулзаба

МОСКВА, январиин 13. (ТАСС). Социалис революциин нэгэдэмэл партиин Национальна хүтэлбэриин Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро Рус КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевтой мүнөөдэр Кремль соо уулзаба.

Фидель Кастро Л. И. Брежневтэй уулзаба

МОСКВА, январиин 13. (ТАСС). Социалис революциин нэгэдэмэл партиин Национальна хүтэлбэриин Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро Рус КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневтэй мүнөөдэр Кремльдэ уулзаба.

Хүндэтэ айлшанай хүндэлэлдэ

МОСКВА, январиин 13. (ТАСС). КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй правительство Социалис революциин нэгэдэмэл партиин Национальна хүтэлбэриин нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро Русай хүндэлэлдэ Кремлиин Ехэ ордон соо мүнөөдэр сайлалга хэбэ. Фидель Кастротай хамта тэрэниие үдэшэжэ ябаһан хүнүүд, Кубын хэрэгээр Москвада саг зуурын этигэмжэтэ Мануэль Гарсиа Фуэнтес сайлалга дээрэ байлсаа.

КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев болон коммунис партиин, совет правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд сайлалга дээрэ совет талаһаа байлсаба.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумые угтуулан

КПСС-эй Центральна Комитедэй ээлжээтэ Пленумые 1964 оной февралиин 10-да зарлаха тухай мэдээсэл мүнөөдэр «Правдада» толилогдобо. «Хүдөө ажахын продукциие түргэнөөр элбэгжүүлхын тулада үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэһэнэй, газар уһалалга үргэдхэн һайжаруулһанай, ажалаа үргэлжэдэнь онһожоруулһанай, эрдэм ухаанай болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлһэнэй үндэһөөр хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо тухай» асуудал Пленумэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха байна. СССР-эй Хүдөө ажахын министр И. П. Воловченко элидхэлшээр баталагдаа. Энэ асуудалаар нэмэлтэ элидхэлнүүдые союзна республиканууднаа хүдөө ажахын министрнүүд хэхэ юм.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай Пленумые февральда зарлаха тухай мэдээсэлые бүхы коммунистнууд, бүхы арад ехээр һаналаа ханан угтахал. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие дэбжээхэ талаар Н. С. Хрущев түрүүтэй КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедэй оролдосотой шангаар хэжэ байһан угаа ехэ хүдэлмэриие совет хүнүүд ехээр һайшаана.

XXII съездын шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй Программые бэелүүлхэ, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ совет арадай хүсэлэл оролдолгые манай парти угаа ехэ эршэ зоригтойгоор залан шэглүүлнэ. Химиин индустриие хүгжөөхэ, арадай ажахыда хими нэбтэрүүлхэ, минеральна үтэгжүү болон арадай хэрэглэлэй эд бараа бүри элбэгээр гаргаха асари ехэ түсэбүүдые партиин Центральна Комитедэй декабриин Пленум һанын урда тээ болоходоо зохёоһон байха юм. Эдэ түсэбүүдые бэелүүлхын тулада бүхы совет хүнүүд угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр ажаллажа байна.

ЦК-гай февралиин 10-да зарлагдахаяа байһан Пленум КПСС-эй XXII съездын хараалһан түүхэтэ зорилгонуудые шиидхэлгээр шэнэ шухала шата боложо үгэхэ. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ шухалын шухала асуудалнууд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ, газарые, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые бүри үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, эрдэм ухаанай болон түрүү дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаха байна. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ гол үндэһэ һуури — минеральна үтэгжүүлгэ бүри элбэгээр гаргаха тухай асуудалда декабриин Пленум дээрэ гол анхарал хандуулагдаһан байгаа. Хими нэбтэрүүлхэдэ хүдөө ажахыда бии болохо угаа ехэ арга боломжые хайшан гээд эрхим һайнаар хэрэглэхэ хүдөө ажахын органуудай хүдэлмэри эрид һайжаруулхын тулада юу хэхэ шухала байһан, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриие эрид ехээр дэбжээхэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ шухала байһан тухай мүнөө ЦК-гай ээлжээтэ Пленум дээрэ хөөрэлдөөн болохо байна.

Газар таряалангые болон мал ажалые ашаг ехэтэй болгохо, орон дотор продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо программа бэелүүлхэ талаар партиин абаһан хараа шэглэл хадаа полин гектар бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхын түлөө бүри ехэ оролдосотойгоор тэмсэхэ, мэргэжэл шадабарияа гаргаха эрилтэ хүдөөгэй ажалшадай үмэнэ табина.

«Ороноо хүдөө ажахын продуктнуудаар, промышленностиие хүдөө ажахын түүхэй эдээр хангаха зорилгые тарилгын талмайе үргэдхэхэ аргаар бэшэ, харин бии байһан газараа эрхимээр ашаглажа, минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэжэ, эрдэм ухаанай туйлалтануудые, эрхим сортын ургамалнуудые үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, аша ехые үгэдэг үүлтэрэй малые болон шубуу олоор бии болгожо мүнөө шиидхэхэ хэрэгтэй. Энээндэ манай эрдэм мэргэжэл, манай гол оролдолго зорюулагдаха ёһотой» гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев заана.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумдэ бэлэдхэл хэжэ ороходоо партийна, хүдөө ажахын органууд хадаа орооһо таряа, техническэ ургамал, мяха, һү болон бусад продукци элбэгээр абахын тулада колхоз, совхозуудай арга боломжые бүри хүсэдөөр ашаглалгада тусгаар анхарал хандуулха зэргэтэй. Хүсэ болон зөөри эгээн лэ багаар гаргашалаад, эгээн лэ ехэ хэмжээнэй продукци колхоз, совхозуудай абадаг болохын тулада ехээр оролдохо шухала.

Нюта нютагай онсо илгаануудые хараада абалсан, колхоз, совхозуудай арга боломжые үшөө дахин нарииһаар шэнжэлхэ, орооһо таряа ургуулан абаха, бэлэдхэхэ хэм хэмжээе, ороной таряанай нөөсэнүүдые арьбадхалгада өөһэдынгөө оруулха туһа нэмэриие тодорхойлхо гээшэ республика, хизаар, область бүхэнэй партийна, советскэ органуудай уялга болоно. Нютаг нютагтаа үтэгжүүлгэ шадамараар хэрэглэжэ, тогтууритай, үндэр ургаса абадаг эрхим ажахынуудай үрэ дүнгүүдые хараадаа абан арга боломжонуудаа тодорхойлхо хэрэгтэй.

Хүдөө жахын үмэнэ улам бүри орёо зорилгонууд табигдадаг болоод байна. Тиимэһээ колхоз, совхозуудые хүтэлбэрилгын хэмжээе дээшэлүүлхэ, хүдөөдэ хэгдэдэг бүхы эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэй. Үтэгжүүлгэ абаад, ургасые нилээд ехээр нэмээһэн тиимэ колхоз, совхозуудые, бригадануудые материальна талаар урмашуулха нэмэлтэ хэмжээнүүдые зохёожо, бэелүүлхэ шухала.

Ургаса дээшэлүүлхэ, хахалагдадаг газарай гектар бүриһөө ороoһо, кукуруза, саахарай свёкло, хлопок, хартаабха, бусад шухала ургамалнуудые ехээр суглуулжа абаха талаар түрүү дүй дүршэлдэ үндэһэлэн колхознигуудтай, совхозуудай хүдэлмэришэдтэй, мэргэжэлтэдтэй хамта тодорхой хэмжээнүүдые хараалжа байһан үйлэдбэриин управленинүүдэй, парткомуудай үүсхэл али болохоор дэмжэгдэхэ зэргэтэй.

Киевэй областиин Кагарлыкска үйлэдбэриин управлениин ажалшадай, патриотическа үүсхэл тухай мүнөөдэр «Правдада» бэшэгдэбэ. Тэдэнэр арга боломжонуудаа һайса хараадаа абан, ороoһо таряа болон бусад продукци элбэгээр абаха талаар газар таряалан ашагтай болголгодо үндэһэлэн ажахы бүхэнэй хэжэ шадаха юмэнүүдые тодорхойлһон байха юм. Кагарлыкска управлениин ажалшад үтэгжүүлгэ шадамараар хэрэглэһэнэй, техникэ бүри һайнаар ашаглаһанай, эрдэм ухаанай туйлалтануудые, замай залуушадай дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар полинуудай үрэжэлые бүри мүнөө жэлдэ эрид ехээр дээшэлүүлжэ, **хоёр жэлэй туршада ороoһо таряа, техническэ ургамал бүхы дээрэнь хуряажа абалгын, ургаса дээшэлүүлгын талаар 1970 ондо туйлагдахаар хараалагдаһан хэмжээндээ хүрэжэ шадаха байна.**

Манай колхоз, совхозуудай арга боломжонууд барагдашагүй. Энээниие түрүү ажахынуудай, хүдөөдэ шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй хэдэн зуу мянган дүй дүршэл харуулжа үгэнэ. Тэдэнэй дүй дүршэлдэ бусадые һургаха, гээгдэнги колхоз, совхозуудай экономикые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаха гээшэ партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай шухалын шухала зорилго болоно. Эгээн шухала юумэн гэхэдэ, гээгдэнги колхозуудые түргэнөөр дэбжээхэ хэрэгтэ этигээд, тэрэниие дуратайгаар дүүргэжэ орохоор дүршэлтэй, үүсхэл ехэтэй эмхидхэгшэдые эдэ ажахынуудта табиха хэрэгтэй.

Газар таряалан болон мал ажалые ашаг ехэтэй болгохо, хими үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гээшэ үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэдтэ, мэргэжэлтэдтэ, хүдөөгэй бүхы ажалшадта шэнэ, дээгүүр эрилтэ табина. Минеральна үтэгжүүлгэ шадамараар хэрэглэхэ ябадалда хэдэн арбаад, хэдэн зуугаад мянган хүнүүдые һургахын, агрономуудай, бүхы мэргэжэлтэдэй бэлэдхэл дээшэлүүлгые эмхидхэхын тулада үбэлэй сагые хэрэглэхэ шухала.

Газарые зүбөөр, һайнаар хэрэглэхэ гээшэ гол шухала асуудал болоно. Хүдөө ажахын үндэһэ һуури болгошо ургаса болон ороoһо таряа бүхы дээрэнь хуряажа абалгые дээшэлүүлхэ тодорхой замуудые нютагай эрхэ байдал анхаралдаа абан хараалха хэрэгтэнь колхоз, совхозуудта партийна органууд, үйлэдбэриин управленинүүд туһалха ёһотой. Хахалагдадаг газарһаа ашаг ехээр абаха гээшэ мүнөө гол шухала хэрэг болоно.

Ниитынгээ малда тэжээл элбэгээр абаха тухай ехэ оролдолго гаргаха, республика, хизаар, область, управлени бүхэндэ хайшан гээд тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ ороoһо таряа, шэмэтэ тэжээл абаха тухай һайнаар бодожо үзэхэ хэрэгтэй. Кукурузын, саахарай свёклын, бобынуудай үндэр ургаса абаагүй һаа, адуу малые тэжээлээр хүсэд хүрэхөөр хангаха аргагүй байһые мартажа болохогүй.

Шухала, хойшолуулашагүй олон хэрэгүүдые хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд эдэ үдэрнүүдтэ бүтээхэ ёһотой. Намар баян ургаса абахын тулада мүнөө һайнаар хүдэлхэ хэрэгтэй. КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум зарлаха тухай мэдээсэлһээ уламжалан, совет хүнүүдэй зохёон байгуулхы эдэбхи хэшээлэй шэнэ хүсэтэйгөөр бадарха байһаниинь сохомтой. Партийна организацинууд хадаа колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй политическэ, ажалай дэбжэлтэнүүдые толгойлхо, бодото зорилгонуудые бэелүүлгэдэ энэ эдэбхииень зорюулха уялгатай. Мүнөө шангаар ажаллахада, намар баян үрэ гараха. Полевой хүдэлмэридэ архимаар бэлэдхэхэ, техникые xaһа саг соонь һайнаар заһабарилха, үрэһэ сэбэрлэхэ, үтэгжүүлгэ ехээр суглуулха, мал үбэлжэлгэ амжалтатайгаар үнг... гэхэ, ажалай түрүү онол аргану... та хүнүүдые һургаха, тэдэниие ... рохими мэдэдэг болгохо — эдэ б... хы хойшолуулашагүй хэрэгүү... партийна, советскэ, профсоюзна б... лон комсомолой организацину... хүдөөгэй бүхы ажалшад гол анхар... лаа хандуулха зэргэтэй.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэтэй ар... дай байдал һайжаруулга сэхэ хо... боотой. Хүдөө ажахые дэбжээх... түлөө тэмсэл коммунис байгуула... тын гол һалбаринуудай нэгэн бол... но. Газар таряалан болон мал аж... лые саашадань хүгжөөхэ асууда... нуудай ЦК-гай Пленум дээрэ зү... шэн хэлсэгдэхээ байһан ушар XX... съездын баталан абаһан КПСС... Программые бэелүүлхэ талаар па... тиин шууд сэхэ ажал ябуулга ... хилжэ байһанай, арадай байдал һа... жаруулха тухай парти, правительс... вын саг үргэлжын оролдолго гар... дагай шэнэ толотомо гэршэ боло... үгэнэ. Город болон хүдөөдэ соци... лис мүрысөөн бүри үргэнөөр дэлг... рэг лэ! КПСС-эй ЦК-гай Пленумы... ажалдаа шэнэ амжалта туйла... угтая!

(«Правдын» январиин 12-ой түрүү бэшэг).

АЖАЛАЙ ЭМХИДХЭЛ ТУХАЙ

АЖАХЫН ТООСООТО ФЕРМЭ

Колхозой Тудхалтын мяханай малай фермынхид жэлдэ 38,2 мянган түхэриг сэбэр олзо оруулна. Малай шэгнүүрые 1 центнерээр нэмээхэдээ, 2,2 центнер тэжээлэй единицэ гаргашалаад, 200 түхэригэй олзо оруулна.

Манай колхоз газар нютагайнгаа эрхэ байдал, ажахынгаа арга боломжые харалсан, үхэрэй тарган мяха ехээр абадаг болохын тула 1961 онһоо хойшо бүхы гүүртэ, фермэнүүдээ тусхай хоёр ондоо шэглэлтэй болгожо эмхидхээ.

Түбхын түрүүндэ һаалиин фермэнүүдэйнгээ ажал хүдэлмэриие һайжаруулжа, һү ехээр абадаг болохын тула оролдохын хажуугаар һайн шанартай мяха элбэгээр абажа, гүрэндөө худалдаха зорилгоор мяханай фермэнүүдые тусхайлан эмхидхээбди.

Мяханай фермэнүүд гээшэмнай ямар ашагтай, юугээрээ һайн юм гэжэ хэдэн үгэ хэлэхэ ушартай болоно. Ажахын тоосоондо ороһон мяханай фермэ тухай хөөрэхэмни.

Тус фермэ Тудхалта, Зэдэ голнуудай эхинэй хүнды өөдэ байдаг юм. Тэндэ нютагай үүлтэрэй 810 толгой малые 20 хүн харууһална. Бүхыдөө 366 га сабшалан, 1778 га бэлшээриин газар фермэдэ даалгажа үгтэнхэй. Малшад өөһэдынгөө хүсөөр үхэр малайнгаа эдихэ 2500 центнер үбһэ сабшажа абадаг байна. Тэдэнэй гол зорилго юуб гэхэдэ, малаа үбэл, зунгүй эдеэлүүлжэ, тобир тарган байлгаад, эрхим шанартай, хямда сэнтэй мяха абаха юм.

Энэ фермынхид 1962 ондо 179 үнеэдһээ 174 тугал абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлээд, гүрэндөө 271 толгой гэхэ гү, али хамта 705 центнер мяха тушаагаа. Харин үнгэрэгшэ жэлдэ тэдэнэр зуун үнеэн бүриһөө 90 тугал түлжүүлжэ, 229 толгой мал шахаад, гүрэндэ тушаагаа. Тэрэнь хамта 618 центнер болоо гэхэ гү, али мал бүхэн 269 килограмм шэгнүүртэйгээр худалдагдаа. Ондоогоор хэлэбэл, мяханай фермэдэ тугал бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдээ 440 граммаар, харин шахамал малайнь шэгнүүр 900 граммаар нэмээгдэһэн байна.

Энэнь бараг үрэ дүн гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Юуб тэхэдэ, малынь граммшье ороoһо талханай зүйл, шэмэтэ тэжээл эдеэгүй, үбһөөр, мүн хээрын хагда ногоондо ябажа, ондо ороно ха юм. Жэшээлхэдэ, малай шэгнүүрые центнерээр нэмээлгэхын тула энэ жэл соо (бэлшээриие оруулалсангүй) ойролцоо 2,2 центнер тэжээлэй единицэ гаргашалагдаа. Мяханай фермэнүүдые эмхидхэһээ урда малай шэгнүүрые центнерээр нэмээхэдээ 3,5 центнер тэжээлэй единицэ гаргадаг һэмди.

Урзанда жэл фермэдэ бүхыдөө 56,4 мянган түхэриг олзо доход оруулагдажа, тэрээн сооһоо ажалай түлөөһэндэ, үбһэ тэжээл болон бусад хэрэглэмжэдэ 23 мянган түхэриг гаргашалагдаа. Тиигэжэ сэбэр олзо доходынь 33 мянга үлүүтэй түхэриг болоо һэн. Үнгэрэгшэ жэлдэ баһал муу бэшэ үрэ дүн туйлажа, 38,2 мянга гаран түхэригэй сэбэр олзо оруулаад байна. Мүн абтаһан мяханай өөрынь үнэшье бүхы колхозойхиһоо хямда болоно. Жэшээлхэдэ, 1963 ондо колхозой центнер үхэрэй мяханай өөрынь үнэ 37 түхэригтэ болоходонь, мяханай фермэдэ тэрэнэй өөрынь үнэ 30 түхэригтэ байба.

Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, тэжээлэй ургамал ехээр тариха аргагүй үндэр хада уула, ой тайга газаргай манай эндэхи Захаамин мэтэ нютагта мяханай фермэнүүдые эмхидхэжэ, тарган мяха ехээр абаха, малай тоое түргэн олошоруулха арга боломжо ехэ байна бшуу.

Бидэ ехэнхидээ хайнаг, хальмаг үүлтэрэй мал үсхэбэрилнэбди. Хоёр жэлэй саада тээ колхоздо 11 толгой хальмаг буха асаржа, һүрэгтөө табяа һэмди. Мүнөө 200 гаран хальмаг тугалтайбди. Байгша ондо тэдэмнай 2 дахин олон болохо.

Мяханай фермэнүүдые эмхидхэхэ талаар мандашье дутагдалнууд бии. Жэшээлхэдэ, үнеэн бүридэ 2 тугал заядажа түлжүүлхэ аад, фермэнүүднай хоорондоо тон холо байһан дээрэһээ ехэнхидээ 1—1 тугал хүхүүлхэ баатай болоно.

Колхознай бүхыдөө 4400 гаран эбэртэ мал, тэрэ тоодо 1350 үнеэдтэй. Тэдэндээ ойролцоо 12—20 мянган центнер бүдүүн тэжээл жэлдээ бэлэдхэнэбди. Энэмнай тон бага гээшэ. Ойрын жэлнүүдтэ үхэр мал бүри олошорхо бшуу. Тиимэһээ тэдэнээ ехэнхидээ адуулжа гараха баатай бологдоно. Теэд саашадаа гансахан хээрын бэлшээридэ найдаад һуухагүй, малаа үбһэ тэжээлээр һайса хангадаг болохо тушаа оролдохо байһамнай элитэ.

Д.-Н. БАБАЛАЕВ,
«Байкал» колхозой түрүүлэгшэ.

ЛИТВАГАЙ ССР. Шяуляйска һүнэй комбинат ионитна һү буйлуулан гаргадаг болоо. Өөрынгөө составаар хоол болохо зүйлнүүдээрээ энэ һүн эхын һүндэ адлирхуу юм. Энэ хадаа эмшэлэлгын продукт болоно гээшэ. Ямар нэгэн шалтагаанаар эхынгээ хүхэ хүхэхэ аргагүй болоһон нялха үхибүүдтэ иимэ һүн үгтэхэ байна. Зураг дээрэ: Шяуляйска һүнэй комбинадай ионитна һүнэй цех.
ТАСС-ай фотохронико.

РЕПОРТАЖ

Сабшалангай эзэн

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ эхин, үбэлэй дунда һара шэмэрүүхэнээр морилбо гээшэ ха. Үдын гол тооһо мана татанхай байна. Нара гараха үеэр Дабаатын хүндые уруудан бууһан жабар бүри эршэдэжэ, хамарай үзүүр, хасарнуудымнай шангаханаар шэмхэээд, шэмхэээд лэ абана. Яахабши, теэд. Шамдуухан гэшхэлжэ, Дабаата хүрэн сасуу, тээ доодо захашагаар һуудаг Жалсаб үбгэнэйдэ оробобди.

— Хаанаһаа иимэ эртэ ерэбэ гээшэбта? Наашаа столдо һуужа, халуу оруулагты, газаамнай хүйтэхэн лэ байна,— гэжэ байгаад, гэрэй эзэн хүгшэн шаргал һайхан сайгаа аягална.

— Бидэ Жалсаб Банзатовичта хэрэгтэй һэмди, мүнөө хаанаб?

— Үү, тэрэтнай арбаад мори харадаг юм. Тэдэнээ уһалжа, эдеэлүүлжэрхиһээр лэ, 7 час багта бэшэ аа бы, мори шаргадаа һуугаад, Бэлшэр гараа. Энэ шанха хойшоо Дабаатаяа үгсөөд юм даа. Ходо дулаан байжа, горхон ёһоор хүрэжэ үгэнэгүй, тошон халяажа ябанаб гээд лэ, үдэр бүри шахуу тэрээн руу харгылагша даа,— гэжэ Балжима хүгшэн хөөрэнэ.

— Тэндэнь ошоо һаа, эндэһээ хэр холоб? — гээд һонирхобобди.

— Үгы ааб даа, 5—6 модо тойрон ёһотой. Харгы дээрэл хүдэлжэ байха даа. Оложо ядаха юумэ үгы.

...Дабаатаһаа хойшолходо хойноһоо бууһан хүнды улам уйтаржа, шэрэнги шэдхэ, шугы бургааһан захалдаг. Улам дээшэлхэдээ тэрэ хүндымнай хоёр тээшээ һалаатан, үлэ мэдэг ужамшье болоходол гэхэ. Баруун, Зүүн Дабаата гэжэ хоёр горход хойто Ялгар хадын хормойһоо тэдэ хүндыгөөр шурьяса урдан буужа, хоюулаа ниилэдэг юм байгаа. Эгээл тэдэнэй ниилэһэн газарһаа тээ доохонуур харгын баруун хажуудань шаргада хүллэһэн хүүгшэ гүүн томошог сагдуулда уятай, манай абяа абанхай, шэхэнүүдээ һэр-мэр гүүлэн, үүрһээн байба. Тээ доро горхоной шолшогонон урдахань элихэнээр дуулдана. Баһа тэрэл багта, бүтүү шугы соо юумын «тас-няс», «сэрд-сэрд» гэхэнь сууряатана.

Урбуулга малгайнь сэн-бун болошонхой, жара наһата үбгэжөөл горхоной һабын мүльһэ салираар ехэл бушуугаар хиижэ байба.

— Мэндээ, үбгэжөөл!

— Сайн байна. Яагаа һонин зон энээ руу иимэ эртэ ерэбэ гээшэбта? һонин юунтэй гээшэбибди, хөөрыт, хүбүүд.

Энэ хүрэтэр юундэ ерэһысмнай мэдэхэдээ, Жалсаб Банзатович маанадта өөрынгөө ажал хүдэлмэри тухай яһалашье хөөрэжэ үгөө, ажалайнь намтар һонирхолтойшье байгаа.

АЖАЛША бэрхэ энэ үбгэжөөлнай анхан колхозойнгоо, удаань совхозойнгоо луговодоор ажаллажа эхилһээр эгсэ 25 жэл болобо. Энэл үе соо Жалсаб Банзатович Базаров Дабаатын, Эрхирэгэй, хамтадаа 300 гектар сабшалан таһалгаряагүй уһалжа, үтэгжүүлжэ байдаг. Тиихэдээ ямаршье хура бороогүй, ган гасуур жэлэй оробошье, үбһэ ногооной үндэр баян ургаса абаха арга олгодог мэргэжэл шадабаритай, дүй дүршэлтэй болоһон хүн юм.

— Үбһэ ехээр абахал гээ һаа, сабшалангаа хэдэ дахин уһалха хэрэгтэй ха юм даа. Тиигээдшье манай сабшалан хайр шулуун оёортой, хүрьһэ нимгэнтэй, халтад гэхэдээл гандахаяа һанажа байдаг юм,— гэжэ үшөө нёдондо хабар, кукуруза тариха поли уһалжа байхадань уулзахадамнай, нүхэр Базаров хөөрөө бэлэй.

Дабаатын горхоншье дундуурхан ханаабай зэргэ уһатай юм. Бороогүй жэлдэ аргынь бэдэрээгүй һаа, уһаниинь шугыһаа доошоо холо ошодоггүй, сабшаланда хүрэнгүй шэргэшэдэг байха. Имагтал луговод үбгэн Базаровай хүсэлэл оролдолгоор, үбэл зунгүй хүдэлһэнэй аша туһаар лэ Эрхирэгэй, Дабаатын сабшалан адагынь 2—3 дахин уһалагдадаг байна.

Тиихын тулада нүхэр Базаров ханаабуудай эхин хаалтаһаа тээ дээгүүр үбэлдөө тошон халяажа, хүндын шугы бургааһан соогуур хэмжүүргүй ехэ мүльһэ хүргэдэг дүй дүршэлтэй. Бүри намарһаа хойшо горхоной һаба хаажа эхилдэг, хүйтэржэ захаламсаар һабынь мүльһэ сүмэ хиижэ, оёортонь туласа мүльһэтүүлдэг. Тиигэһэнэйнь ашаар горхоной уһан һабадаа багтахаяа болижо, мүльһээ хаха гантуулан, өөдөө бусалжа гарадаг байна.

— Үнгэрөөшэ декабрь дан дулаан байжа, горхоноймь һаба огто хүрэжэ үгөөгүй аад, ядалсажал байнаб. Харин январь сухалтайшагаар гараба. Тэһэ няса хүрэхэл ааб даа, шүдхэр. Ехээр хүйтэрхэдэнь би, юрэдөө, баярлагшаб,— гэжэ тэрэ үбгэн энеэбхилэн, бүдүүн хүшүүргээр горхоной оёор уруу шэлбүүһэ, бургааһанай мүшэр шэглэжэ мэдэнэ.

ТОШОН бүхэли үбэлдөө халяажа, гүбээ добуун болотор ондоли хүргэжэ шададаг һаал, уһа багатайшье горхоор энэ ехэ сабшалан хэдэ дахин ундалуулжа шадаха арга олдоно бшуу. Тиихэтээ хамта наг шэбхын шүүһэ нэмэлсэхэдэ, һайн ургаса абтахал ёһоороо абтана гээшэ ха юм.

Үшөө 1942—1943 онуудта ехэ ган зун болоо һэн. Тиихэдэ захын лэ горхон хаташаһан юм. Тиихэдэ мүльһэ ехээр хүргэһэнэймнай ашаар лэ Дабаатын горхон хожом болотор уһатай байһан юм гэжэ луговод үбгэн хөөрөө. Дабаатын сабшалан гол түлэб хүдөө газар, хүсы үбһэн ехээр ургадаг. 1957 ондо тиимэ үбһэнэй ногоон метр 30 сантиметр хүрэтэрөө утаар ургажа, хэдэ дахин эбхэржэ унаһан, бүри хүнэй хүлөө татаха аргагүй байһан гэхэ. Тэрэ жэлдэ «Улаан Эрхирэг» колхоз Базаровай участогай ургасатай газарһаа гектарай 40 центнер үбһэ абаһан байгаа. 1960 ондошье ургаса мүн лэ бараг бэлэй. 113 гектар һаари газарһаа гектарай 25 центнер, 19 гектарһаа —39-39 центнер эрхим шанартай хүсы үбһэн хуряагдаа һэн. Хойто жэлнүүдтэнь бороо хурын багаар ороһон, хожом болотор хүйтэн байгаашье һаань, 15—20 центнерһээ доошо орожо үзөөгүй юм гэжэ Жалсаб Банзатович хүдэлжэ байха һамбаандаа манда зугаалаа бэлэй.

Үбгэн Жалсабай үбэл, зунгүй уһа мүльһэнтэй зууралдажа, хэһэн ажал иигэжэл ашаяа харюулдаг байна. 25 жэл соо таһалгаряагүй хэжэ ябаһан ажалынь, ашаг ехэтэ амжалтань үндэрөөр сэгнэгдэнхэй. Тэрэнэй костюмай энгэртэ «РСФСР-эй социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн тэмдэг бүри ехэ амжалтада уряалан, хододоо ялалзан байдаг шуу.

— Зай, иигэд гээд хүрэг даа. Үдэр бүри хүйтэн шангадажа байна. Үглөөгүүр болотор даамайхан лэ хүрэхэ ёһотой. Горхоной һаба нилээд уйтарха байха. Үнеэхи малаа уһалха саг болошобо. Бишни үшөө фермынгээ үнеэдые уһалдаг хүдэлмэритэй хүм. Яралгүйхэн доошоо бүншүүлээ даа,— гээд, Жалсаб Банзатович тэндэ хэбтэһэн салир, һүхэ юумэнүүдээ суглуулан, морин тээшээ даб гэбэ.

Теэд яахаб, ябахал болоо гүбди даа. Танай хүдэлмэриин урагшатай байхын тулада үбэлэй хүйтэн бүри шангадажа, горхонтнай оёортоо хүрэтэр мүльһэтэжэ, уһаниинь нэбтэ бурьялан шэдэжэ, тошон урдаг лэ, елүүр мүльһэн һанаһан соотнай хүрэг лэ.

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
С. БАЛДУЕВ,
Улаан-Үдын управлениин Эрхирэгэй совхоз.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Луговор Ж. Б. Базаров горхоной һабые хааха гэжэ шэлбүүһэ, бургааһанай мүшэрөөр тэрэниие шэглэжэ байна.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Мэргэжэлтын ЗҮБШЭЛ

ХУРЬГАДЫЕ ЭЛДЭБ ҮБШЭНҺӨӨ ҺЭРГЫЛХЭ, ЭМШЭЛХЭ ТУХАЙ

Мүнөө хаа хаанагүй хурьгад олоороо абтажа захалба. Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишод 100 хонин бүриһөө 100 хурьга абажа түлжүүлхэ гэһэн социалис мүрысөө республикын бүхы хонишодой дунда дэлгэрүүлхые уряалба.

Нэгэшье хурьга гарзада оруулхагүй, бултыень һайнаар түлжүүлхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Теэд урда жэлнүүдтэ нарай хурьгад энэ тэрэ үбшэн, гол түлэб халдабаригүй үбшэн хүрэжэ, олоороо гарзалдаг байһан.

Мал эмнэлхэ зургаануудай, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй хэды олошороошье һаа, үбшэлһэн хурьгадые бултыень үзэжэ эмшэлхэ аргагүй байна. Тиимэһээ хурьгад ямар үбшэндэ ехэнхидээ дайрагдадаг бэ, тэрэниие хайшан гэжэ һэргылхэб, эмшэлхэб гэжэ хонишон бүхэн һайса мэдэхэ уялгатай. Теэд энээниие мэдээд абахань тиимэшье бэрхэтэй бэшэ, оролдолгол хэрэгтэй.

Хонишон юун тухай мэдэжэ ябаха ёһотойб?

АПТЕЧКЭ. Эхэ хонидой отара бүхэндэ ветеринарна аптечкэ байбал һайн. Тэндээ бүхы зүйлэй эм байлгаха гэжэ оролдоһоной хэрэггүй. Нэн түрүүн йод, нэгэ шэл загаһанай тоһон байха зэргэтэй. Олохон хонишод, биомицин, синтомицин хэрэглэдэг заншалтай. Энэнь зүб. Хонишодто ехэл туһатай зүйлнүүд гээшэ. Антибиотигуудые хэрэглэхэ тусхай шприц байха болоно. Тэрэнһээ гадна, аптечкэ соонь хайша, хүбэн хото бэлэн байха ушартай. Эмүүдээ тусхай сүүмхэ соо гү, али модон хайрсагта хээд, хуурай, дулаан газарта байлгаха шухала.

АВИТАМИНОЗ. Нарай хурьгадта авитаминоз үбшэн хүрэдэг. Энэ үбшэн юунһээ болоноб гэхэдэ, хээлитэй хонидые витамин хомортой, илангаяа А витамин (каротин) багатай тэжээлээр эдеэлүүлһэнһээ болодог. Иимэ үбшэн хүрэһэн хурьгад өөдэлжэ үгэдэггүй. Тиимэ хурьгадта витаминтай бодосуудые, шэлбүүһэнэй шүүһэ, шэмэтэй үбһэ үгэхэдэ һайн.

БАЛСАН МЯХАНАЙ САЙРАДАГ ҮБШЭН (беломышка гээд хэлсэдэг) олон газарта үзэгдэдэг. Хурьган эхэ соогоо байгаад тиимэ үбшэндэ нэрбэгдэжэ, һула, өөдэгүй гү, али амигүй түрэдэг байха юм. Энэ үбшэнтэй тэмсэхын тула селенэ гэдэгые хэрэглэдэг болонхой. Жэшээнь, Хориин управлениин «Дружба» колхозой бүхы эхэ хонидые селенээр тарихадань, нёдондо нэгэшье хурьган тиимээр үбшэлөөгүй. Зүгөөр урда жэлынь тиимэ тарилга хээгүй байхада, аяар 4298 хурьгад тэрэ үбшэнһөө боложо үхэһэн юм.

БЕЛОАРОЗ гэжэ үбшэн хурьгадта хүрэдэг юм. Энэ ушарта хурьгад нооһо эдижэ захалдаг. Тиигээд досоонь монсогор нооһон бии боложо, хурьгадай хэрхинсэгыень таглажархидаг. Яахадаа хурьгад нооһо эдинэб гэхэдэ, тэдэнэй тэжээлдэ минеральна бодосууд дуталдана бшуу. Хурьгадай бэедэ ямар нэгэн микроэлемент, ехэнхидээ йод багадана ха юм.

ГЭДЭҺЭЭ ҮБДЭҺЭН хурьгадые тэрэ доронь амяарлажа, тусхай сакман эмхидхэхэ шухала. Тэдэниие эмшэлхын тула биомицин, террамицин бишыханаар — 0,3 грамм хүртэхөөр хэрэглэхэдэ болохо. Мүн тэрээндэ хотын шүүһэ (сок), загаһанай тоһо, витаминтай тэжээл, үбһэнэй болон шэлбүүһэнэй шүүһэ уулгахада туһалдаг.

УУШХАНАЙ ҮБШЭН имагтал хурьгадай байрын шиигтэй, һайса дулаалагдаагүй дээрэһээ ушардаг гээшэ. Уушхаяа үбшэлһэн хурьгадые тусгаар һаруул байрада оруулжа, дэбдихэрынь һэлгээд, эмшэлжэ орохо хэрэгтэй. Иимээр үбшэлһэн хурьгадта антибиотигууд — пенициллин ехэ туһатай. Тиихэдээ хурьганай бэеын шэгнүүрэй килограмм бүридэ 3000 единицэ хүртэхөөр 3—4 үдэр соо, үгы һаа—2000—2500 единицэ хүртэхөөр стрептомицин үдэртэ хоёр дахин үгэхэдэ һайн байдаг.

ХОРОТОЙ нарһан үбһэ гү, али тиимэ хорото тэжээл эдихэдээ хурьгад үбшэлдэг. Заримдаа эдеэнэй дабһа үнгэрүүсэ эдибэл, хоро абадаг байна. Иигэжэ хоролхоһон хурьгадта ургамалай тоһо уулгаха. Бүри һула муу болоод байбалнь, камфорна тоһо уулгаха, бодожо шадахаяа болёод байгаа һаань—бэеыень эльбэжэ, нидхэржэ үгэхэдэ һайн.

ЭДЕЭЛҮҮЛГЭ. Хурьгадта эгээн һайн эмынь тэжээл болоно. Илангаяа гидропонно аргаар ургуулагдаһан ногоо хурьгадта үдэрэй 20—50 грамм хүртэхөөр үгэхэдэ айхабтар аша үрэтэй. Иимэ ногоо эдюулбэл, хурьгадай тэжээл соо дуталдаһан элдэб минеральна, витаминна бодосуудые тааруу болгодог байха юм. Гидропонно аргаар ургуулагдаһан ногоондо протеин, микроэлементнүүд, минеральна дабһа болон витаминуу элбэг байдаг шуу.

ХАРУУҺАН. Үбэлэй эхинһээ хонидые үдэрынь газаа байлгажа эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Илангаяа хонидоо хамууһаа һэргылхэ шухала. Хэрбээ ямар нэгэн хониие хамуутаа гэжэ һанабал, тэрэ дороо һүрэгһөөнь илгаха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, бэшэ хонидто хамуу угаа түргэн халдадаг ха юм. Тиихэдээ хурьгадые хамууһаа зайсуулха гэжэ оролдохо болоно.

Эхэ хонидой байра уйтан байжа, хонид хашасалдабал, хурьга хаяжа захалдаг. Тиимэһээ хонидые байраһаа гаргахадаа, тэжээл хаяжа үгэхэдөө, шахасалдахагүйень хараада абаха шухала. Мүн хээлитэй хонидые гүнзэгы саһа ... умбуулхада муу.

БАЙРА. Үбэлдөө хурьгадые абахын тула дулаан байра хэрэгтэй. Тиимэ таһалга хонидой байрын баруун урда, үбэр талаар түхеэрхэдэ зохид агша. Хурьгатай хонидой байра һаруул, һалхи һүрьехэгүй, дулаан байха зэргэтэй.

АДУУЛГА. Хонидто адуулга гээшэ ямаршье эмһээ үлүү хэрэгтэй юм. Үбэлдөө хонидые адуулхада үбһэ, тэжээл алмахаһаа гадна малай бэедэнь һайн байдаг. Зүгөөр хээлитэй хонидые үдэшэ, үглөөнь һайса халуулангүй адуулхада тамираа алдадаг, турадаг гээшэ. Туранхай хонидһоо һула, үлбэр хурьгад гаража, элдэб үбшэн хүрэхэдөө хялбар юм.

**

Эдэ бүгэдые хонишод ойлгоод байбал, хурьгадаа һайнаар түлжүүлжэ шадаха гэжэ һанагдана.

Г. ТИТОВ,
Буряадай научно-үйлэдбэриин ветлабораториин таһагые даагша.

Химиин жасада

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй гэшүүд үнгэрhэн жэлдэ химидэ зорюулагдаhан асуудалнуудаар зуу мянга гаран лекци уншаа. Тус бүлгэмөөрхид КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, химиин гол зорилгонуудаар ойлгууламжын хүдэлмэри ехээр ябуулна.

Урдань хими тухай ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхадаа химиин үүргэ, арга боломжонууд тухай юрэнхы дээрэнь хэлээд лэ үнгэргэдэг байгаа. Харин мүнөө үедэ hалбари hалбаринуудаар гол шухала асуудалнуудта анхарал хандуулагдана. Завод олон фабрикануудай, колхоз, совхозуудай үмэнэ табигдаhан бодото зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор лекцинүүд уншагдадаг болоо.

Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Днепропетровско химико-технологическа институдай хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулга hайшаалтай. Ямар аргаар хими ашаглагдаха ёhотой гэhэн жэшээ эдэнэр харуулжа үгэнэ. Эдэнэр городойнгоо предприяти, зургаануудаар, областиин колхоз, совхозуудаар ябажа, лекцинүүдые уншажа байдаг. Тиихэдээ өөhэдынгөө хүдэлмэридэ олон янзын органуудые хэрэглэдэг. Лекци уншахаhаа гадна, «Аман үгын журналнуудые» эмхидхэдэг, «Эрдэм ухаанай үдэрнүүдые» үнгэргэдэг, hурагшанарта зорюулагдан химиин олимпиаданууд боложо байдаг.

Ороной бусад олон дээдэ hургуулинууд, эрдэм-шэнжэлэлгын зургаанууд, химиин промышленностиин предприятинууд химеэр ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхада найдамтай түшэг тулгуури болонхой. Имагтал эдэниие үндэhэн болгон, Москва, Харьков, Сумгаит (Азербайджанай ССР), Кохтла-Ярве (Эстониин ССР) болон бусад городуудта арадай университедүүдэй химиин факультедүүд амжалтатайгаар хүдэлжэ байна.

«Знание» бүлгэмэй Москвагай городской таhагайхид городой интеллигенциие, нэн түрүүн мэргэжэлтэдые химиин амжалта үйлэдбэридэ хайшан гээд нэбтэрүүлхэ олоор hургана, Ленинградай, Свердловскын научно-техническэ пропагандын байшангууд мүн лэ ойлгууламжын хүдэлмэри hайн ябуулжа байдаг.

Воронежой эрдэмтэдэй гаргаhан эдэбхи үүсхэл hайшаамаар. Хүдөө ажахыда химиин хэрэгсэлнүүдые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэлгэдэ колхознигууд болон совхозуудай хүдэмэришэдые hургаха гэhэн уялга эдэнэр бэедээ даажа абанхай.

Химиие шудалха талаар дүй дүршэлөө халан абалсахын тула энэ жэлдэ обществын лекторнуудай бүхэсоюзна зүблөөн зарлагдахаар хараалагдана. Закавказиин болон Туркмениин республиканuудта «Нефть болон газ хадаа химиин промышленностиин шухала зүйл», Дунда Азиин болон Казахстанай республиканuудта «Хүдөө ажахые хүгжөөхэдэ химиин дүүргэхэ үүргэ» гэhэн темэнүүдтэ республика хоорондын семинарнууд үнгэргэгдэхэ. «Знание» бүлгэмэй нютагай эмхинүүдтэ туhаламжа үзүүлхын тула эрдэмтэд, химиин мэргэжэлтэд республика, хизаар, областьнуудта гараха юм.

(ТАСС).

Хото, хүдөөгэй агитаторнуудта...

«Химиин промышленностиие түргэнөөр хүгжөөхэ гээшэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ, арадай байдал улам hайжаруулха шухалын шухала нүхэсэл мүн» гэhэн КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленум дээрэ баталан абтаhан тогтоол, тус асуудалаар нүхэр Н. С. Хрущевой хэhэн элидхэл үргэн ниитэ арад зоной дунда hайшаан магтагдаhан, дэмжэгдэhэн байгаа. Центральна Комитедэймнай Пленумэй бүхы материалнууд тон хүндэтэйгөөр хүлеэгдэжэ абтаад, гүнзэгыгөөр шудалагдажа байнхай. Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай хото, хүдөө тосхон, фабрика, заводуудта, эрдэм шэнжэлэлгын эмхи зургаан, hургуулинуудта лекци, элидхэл, хөөрэлдөөнүүд боложо эхилэнхэй. Хото, хүдөөгэй агитколлективүүд, агитаторнуудта туhаламжа үзүүлхын зорилгоор Улаан-Үдэ городой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдhөө бүридэhэн 50 гаран бүлэг лекторнүүд hаяхан хүдөө гараба. Нютагай партийна организацинуудта туhаламжа үзүүлхээр эльгээгдэhэн лекторнүүд хоёр-хоёр колхоз, совхозуудаар ябажа, элидхэл, лекци үнгэргэхэ, агитаторнуудтай семинар, хөөрэлдөө эмхидхэхэ байна. Энээнhээ гадна городой фабрика заводуудта үдэшэ бүри 20—30 лекци үнгэргэгдэнэ. Лекцинүүдые дунда, дээдэ hургуулинуудай хими, биологиин эрдэмтэд, багшанар уншажа эхилэнхэй.

Рязаниин нефть шанаржуулха заводой барилга дээрэ Анатолий Коняшевай хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай бригада габшагай шангаар хүдэлнэ. Зураг дээрэ бригадын гэшүүдэй байхые таанад харанат. Зүүн гарhаа—А. Коньков, П. Головин, бригадир А. Коняшев, В. Горин, Н. Коняшев.

ТАСС-ай фотохронико.

АБЬЯАС ЕХЭТЭНЭЙ НЭГЭН

★
ОЧЕРК
★ ★

ГАЛИНЫН аба арадай аман зохёол—ульгэр онтохондо эдир үхаа аргагүй дуратай юм hэн. Тэдээ элдэб баатарнууд, мэргэн, бэрхэшүүл тухай сэдьхэлээ хүлэн дуулдаг, мүн өөрөөшье омог сугайгаар хөөрэдэг hэн ха. «Үхэлые амидыруулха, үгырhэниие үүлха» архы хургандаа эмтэй, мөбөр хургандаа домтой—иимэ, үеын согтой бэрхэ хүнүүд тумшэн мэргэжэлтэд тухай шэнэ эр туужа зохёодог hаа, ямар hайха бэлэй гээд зон нүхэдтэеэ хотоо зохид налагайгаар зугаадомоглон hуудаг hэн гэхэ. Тиинь абынгаа хэлэhэн хөөрэhые басаганайнь айхабтар абьяас лтайгаар «оошожо», «бишье л тиимэл арад зондоо туhатай, сагаан хургандаа эмтэй домболоhойб» гээд hанажа, хүсэжэ ниинь элитэ бэзэ даа.

Эдшье нэгэтэ үшөө арбадахи та hуража ябахадань, Галя аяа абань дуудаад: «түрэhэн ни хадаа шамдаа гансал hайн ниие хүсэнэ хаямбиб. Шинии абариие hайн мэдэнэб. Ши эмдоктор болохо ёhотойш... Зүб өөрөө юун гэжэ hанаха байна—гээд асуугаа hэн ха. Тиихэ

— Баабай та, яаhан хёрхо гээ. Минии эгээл hанажа, хүсэжэ ые тааба гээшэлтэ. Арбадахи саа дүүргээд лэ мединститудта об,—гээд Галя эрид шиидэнгеэр усаа hэн ха.

хүүгэй медицинын дээдэ hургуули. Эмнэлгын факультет хүнэй н бүридэл, амидарал, элдэб олон н үбшэнүүдшье тухай үндэр мэргэжэлтэдэй гүн гэнзэгы ай захяа заабаринуудые бата бэхеэр шилгон хадуужа абахын хойноhоо Галя үнэхөөр оролдон hуралсажа, институдаа эрхим hайнаар дүүргэhэнэй удаа түрэл хотоёо бусажа ерэhэн юм. «Абын алтан захяа өөрымни халуун эрмэлзэл хоёр яашаха бэ... Хүдэлхын лэ тула, hайнаар лэ хүдэлхын тула институт дүүргээ хаямбиб»,—гээд абаhаар шэбшэн бодожо, аргагүй шунал абьяас ехэтэйгээр ажаллажа ороо hэн гэдэг.

Терапевтын мэргэжэл шудалhан хадаа энэл ажалдаа хүдэлжэ эхилээ hааб даа... Түрүүшын нойргүй хэдэн hаранууд. Үбшыень зүбөөр танижа, эгээл hайнаар аргалха гэhэн ехэ хүсэлдэ абташоод ябадаг байба. «Үбшэнэйнь тэмдэглэл» гэртээ абаашаад, дахин дахин шэбшэн бодожо үзэхэ гү, али үбшэлhэн хүнэй гэртэнь ошожо дахин үзэхэ, шалгаха, хөөрэлдэхэ баатай бологшо бэлэй. Тиихэдээ ходо урин налархай! «Аргашан хүн иимэл байха ёhотой», «Хөөрэлдэжэ hуухада, эмшэлүүлжэ hууhан мэтэ», «Анхаралтай гээшэнь», «Манай Галина Владимировна» гээд, олохон хүнүүд сээжын баяр, шэхэнэй хужар болгон хөөрэлдэдэг болоhон гэхэ.

Тэрэ гэhээршье олохон жэл үнгэрөө. Галина Мункоевагай мэргэжэл шадабаришье дээшэлээ, нэрэ хүндэньшье ехэ болоо. Үнгэрөөшэ жэлдэ республикынгаа Верховно Соведтэ депутадаар hунгагдаа.

Эгээ мүнөө үедэ нүхэр Мункоева Хяагтын больницада терапевтээр хүдэлнэ.

...hаруул сэбэрхэн таhалга—кабинет. Нюдэндөө шэлтэй, урин налархай, түхэреэн сагаан шарайтай врач Галина Владимировна столой саана hуугаад, зүрхэнэй сохисо харуулhан плёнко дэлгэжэ, сонхо өөдэ барин харана.

— Яhала бараг болоhон байна. Теэд досоошни ямар бэ? Зүрхэншни хадхаhан, тархишни үбдэhэн зандаа гү?—гээд хажуудань hуугааша дундуур наhанай хүнhөө асууба.

— Зосоомни ехэ hайн, сэлмэг зохид. Үбдэхэ үбшэн байхагүй. Эндэтнай аргалуулхада хэды hайншье hаа, зүгөөр хашартайхан болошобо. Ажалдамни табиит даа,—гээд тэрэнь харюусана.

— Ехээр бү яарагты. Табихал сагай ерэхэдэ табина аабзабди... Архи уухаяа болёо бээт? Энэ үбшэншни бэеэ муугаар абажа ябаhанай, архи ехээр ууhанай хойшолон бшуу. Иигээт лэ болиhоор болёо hааш, үбшэншни хоггүй сэбэрээр арилха, харин заашье ууiа эхилээ hааш—дахин бодошохо, дахин энээ руу харгылхаш —гээд врач хэлэнэ. Дэргэдэнь hуугааша хүн (Погранична совхозой хонишон hэн. Нэрыеньшье нэрлээд яалай даа) айхабтар бодолгото болон, шэг шарайгаа хубилгана.

— Ехээршье уудаггүй hэм даа.

— Мүнөө багаханааршье уухаяа болибо гээшэт.

— Болихо, болихо.

— Уугаад ябахада бэеhээ гадна, ажалда, hэшхэлдэ, гэртэхин бүлэнэртэ ямар хүндэб даа.

— Бэеэ зүбөөр абажа ябаха гээшэ эгээл ехэ доктор бшуу.

— Зүб. Тон зүб. Ехэ баясхалан хүргэнэб. Танай ганса хандалгашье намда ехэ аятай арга болоно,—гээд тэрэ хүниинь нюдөөрөө дүүрэн уhа мэлмэлзүүлhэнэй удаа айхабтар хүхюутэйгээр энеэбхилэн hуугаа hэн. Баярлаhан хирээ бархирха гээшэ энэл хаям даа!

Теэд Галина Владимировна гансал аймагайнгаа түбтэ үбшэнтэнэй ерэхые хүлеэгээд hуудаг бэшэ, харин өөрөө үбшэнтэниие «бэдэрдэг», фермэ болон отаранууд дээгүүр аяншалдаг, недели бүхэндэ хонишодто туслахай бригада эмхидхэжэ абаад ошодог.

— Больницымнай ажал хүдэлмэри жэлhээ жэлдэ улам үргэдэнэ, нарижана. Сүлөөгүйхэн лэ байгдадаг. Тиигэбэшье хүдөө нютагуудаар ажаhуугшадта туhалха, илангаяа үбэлжэлтын түлэг сүлөөгүй үедэ малшад, хонишодто туhалха гээшэ сэхэ уялгамнай болоно... Эмнэгшэдэй соведые ходо үнгэргэнэбди. Тиихэдээ хонишодто ямар туhаламжа үзүүлhэн, юу хэхэ тухайдаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэдэгбди,—гээд нүхэр Мункоева хөөрэнэ. — Үбшэлhэн хонишоной байбал, тэрэнэй больницада ерэхые, оошор ээлжээндэ зогсохые юундэ хүлеэжэ hууба гээшэбибди. Өөhэдөөл ошохо ёhотойбди. ошоноошьебди.

Гэхэ зуура, «оошорто байжа байжа, арайхан орон гэhээшни, ёhоор хөөрэлдэншьегүй, үзэншьегүй, рецептэ бэшэжэ үгөөд лэ таба минута болгонгүй гаргажархидаг, үшөө тумархадаг, шэрүүн үгэ хэлэдэг эмнэгшэдшье бии байдаг»,—гэжэ нэгэ ажалшан хүнэй гомдолтойгоор хэлэhые hанахадаа, өөрынгөө мэргэжэлые хүндэлдэггүй, уялгадаа элдэб эсээр хандадаг хүнүүдтэ орходоо нүхэр Мункоева яаhан ондоо гээшэб гээд баясан мэдэрээ бэлэйб.

— Үбшье саг зуура номгоруулха бэшэ, харин эсэслэн эдэгэтэрнь эмнэхэ ёhотойбди. Тиигээ hаа, үбшэнтэншье үсөөрхэ, өөhэдөөшье сүлөөтэй болохобди... Ганса нэгэн эм дом үгөөд лэ болишохогүй, харин комплексно эмнэлгэ хэхэ ёhотойбди, хэнэшьебди,—гээд нэмэжэ хэлээ hэн.

Теэд үнэхөөрөөшье нүхэр Мункоева медицинын шэнэ шэнэ аргануудые бодото дээрэнь хэрэглэхын, комплексно эмнэлгэ үргэнөөр нэбтэрүүлхын хойноhоо оролдодог. Тэрэнэй аша туhаар эмнүүлэгшэдынь үнэхөөрөө гүйсэд эдэгэжэ гарана гээшэ ха.

Мүнөө үедэ нүхэр Мункоева больницадаа үбшэнтэниие үзэжэ, юрэнхы хүдэлмэри хэхэhээ гадна, үдэртөө кардиографиин кабинедтэ хүдэлнэ. Тиихэдээ зүрхэ hудалай, үе мүсын үбшэнтэй хүнүүдые шадамар бэрхээр аргалдаг, али бүхы шэнэ аргануудые хэрэглэдэг. Зүрхэнэй инфарктай болоhон уладшье hайса эмнүүлээд гараhан байха.

— Малшад, малшад... Эгээ мүнөө үедэ малшад лэ—гол анхаралдамнай. Хэдэн хүнүүдые «оложо» асараад, аргалжа байнабди,—гээд Галина Владимировна хөөрөө hэн. — Хүсэ шадалаа заахашье гамнангүй оролдохобди!

Иигэжэ хэлэхэдэнь, ажалдаа ехэ оролдосотой шударгы байhаниинь, гол зорилгоёо бодомжотой hайнаар тодорхойлжо, заатагүй бэелүүлжэ шададаг байhаниинь улам элиржэ үгөө hэн.

Р. Цыбиков.

Мэргэжэлтын hанамжа

АЖАХЫ БҮХЭНДЭ— ХҮРЬhЭНЭЙ КАРТА

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленум химиин промышленностиие түргэнөөр хүгжөөхэ тухай тон шухала асуудал зүбшэн хэлсээ. Хими хүгжөөхэ, тэрэниие хүдөө ажахыдаа нэбтэрүүлхэдэ, ороохо таряа, мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абаха үргэн харгы нээжэ үгэхэ байна.

Үнэхөөрөөшье, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэдэг, уhалагдадаг газараа hайнаар ундалуулдаг болоод байхадаа, ороохото, техническэ болон тэжээлэй ургамалнуудай үндэр баян, бата найдабаритай ургаса абахамнай дамжаггүй.

Зүгөөр минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэ зүбөөр, аша туhатайгаар хэрэглэхэ гээшэ шухала асуудал болоно. Тиихын тула ажахы бүхэнэй газарай хүрьhэн hайса шэнжэлэгдэнхэй, тэрэнэй алибаа бүридэл дууhан тодорхойлогдонхой байха зэргэтэй. Газарай хүрьhэ шэнжэлэлгэ колхоз, совхозуудай эдлүүриин бүхы газарай хүрьhэнэй картануудые табилгаар гүйсэдхэгдэхэ ёhотой болоно.

Хүрьhэнэй карта гээшэмнай юуб гэхэдэ, тиимэ карта дээрэ нютаг бүхэнэй, поли бүхэнэй хүрьhэнэй бүридэл,шанар эли тодоор харуулагдаhан байдаг. Тиимэл картын туhаар эдлүүриин газарые зүбөөр ашаглаха, али бүхы агротехническэ хэмжээ ябуулганууд, hалхи болон уhанhаа боложо газарай хүрьhэнэй гэмтэхэ, мүн хужарта, намагта дарагдаха ушарнуудтай тэмсэхэ хэмжээнүүд тодорхойлогдохо юм. Хаана шэнэ газар хахалжа болохо байhан арга боломжо элирхэйлэгдэхэ байна.

Хүрьhэнэй карта табихын тулада газар газарай хүрьhэнэй бүридэл, шанарые физическэ, химическэ болон биологическа талаарнь шэнжэлhэн, тэндэхи байгаалиин уларил дууhан харуулагдаhан байха зэргэтэй. Тэрэшэлэн газарай хужармагтажа, намагжажа, hалхин ба уhанда дайрагдаж болохо манай эндэхи байгаалиин юрэ бусын ушаралнууд эрхэ бэшэ хараада абтаха ёhотой.

Хүрьhэнэй картада оруулагдаhан зүйлнүүдые тодорхойгоор тайлбарилhан бэшэг, картограмма тэрэ картада хамжуулагдадаг байха юм. Шэнжэлэгдэhэн хүрьhэнэй шанар, тэрэниие зүбөөр элдүүрилхэ, hайжаруулха агротехническэ гол шухала хэмжээ ябуулганууд тэрэ бэшэг соо дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэhэн байха. Тиихэдэ картограмма дотор хара хүрьhэнэй зузаан-нимгэниинь, тэрэнэй шанар болон бүридэл, хүсэ шадалынь бэшээтэй байха ушартай. Фосфор, кали болон бусад шэмэтэ бодосуудай хэмжээн заагданхай байха ёhотой бшуу.

Жэшээнь, 100 грамм хүрьhэн соо 8 миллиграмм хүрэтэр фосфор бии байбал, энэ участогнай фосфороор мууса хандагдаhан хүрьhэтэй гэжэ мэдэхэ болонобди. Хэрбээ 15 хүрэтэр hаа—дунда зэргэдэ, дээшээ бол — хүрьhэн hайнда тоологдохо юм. Энээниие харадаа абажа, хүрьhэндэ үтэгжүүлгэ оруулха жэшээтэй болоно. Ушар тиимэhээ хүрьhэн дотор оролсодог минеральна бодосуудай хэмжээе мэдэхэ тон шухала байна.

Хүрьhэнэй картада хамжуулhан тайлбарилгын бэшэг соо заагдаха агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые саг болзор соонь бэелүүлхэ гээшэ ехэл удха шанартай. Хүрьhэ муугаар элдүүрилхэ, хайхарамжагүйгөөр үтэгжүүлхэ, тарилгын хаhа болзор алдаха ябадал таряанай ургасада муугаар нүлөөлдэг, ажахыда гарза гай хэхэ байhаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Ямар газарта, агротехническэ ямар хэмжээ бэелүүлбэл, hайн ургаса үгэхэб гэhэн асуудалда хүрьhэнэй иимэ карта зүб харюу үгэжэ шадаха байна.

Тиимэ дээрэhээ тон наринаар, зүбөөр табигдаhан хүрьhэнэй карта газарые зүбөөр эдлэхэ, ехэ ургаса абаха хэрэгтэ аша туhа хүргэхэ байhаниинь дамжаггүй. Мүн ямар, хэды шэнээн үтэгжүүлгэ ажахыда хэрэгтэй болохо байhыень хүрьhэнэй карта алдуугүйгөөр тодорхойлжо үгэхэ зэргэтэй.

Республикымнай олохон колхоз, совхозууд хүрьhэнэй картатай юм. Гэбэшье энэ шухала зүйл үшөөл ёhоолон хэрэглэгдэдэггүй байhаар. Агроном бүхэн хүрьhэнэй карта дотор заагдаhан эрилтэнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ шадабал, яhалахан амжалта, hайн урэ дүн туйлажа шадаха байна. Ушар иимэhээ минеральна, нютагай үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэхэ, тэрэшэлэн газараа hайса уhалха асуудалай онсо табигдаад байхада, агроном бүхэн энэ шухала хэрэгые хүсэндэнь хүргэхэ гэжэ оролдохо уялгатай.

Э. Суходольская,
БКНИИ-гэй хүрьhэнэй таhагай хүдэлмэрилэгшэ.

ШЭНЭ ПРОДУКЦИ ГАРГАХАНЬ

одо хюрөөдэдэг станогуу бүтээдэг Сэлэн-Дүүмын д энэ жэлдэ шэнэ продук гаргажа эхилхэнь. Башенна уудай лебедконуудые хэ даабари абаhан тус завоид хэрэгтэй детальнуудые дхэжэ захалhан байна.

водой техническэ хүдэлилэгшэд, конструкторнууд квагай научно-шэнжэлэл институдай зохёоhон техскэ документаци шудал тэрэнэй ёhоор детальнуу бэлэдхэхэ хүдэлмэри хэ

Шэнэ продукци бүтээхэтээ хамта, завод урдань хэдэг модо хюрөөдэлгын станогуудые гаргалсаhаар байха юм.

Энэ жэлэй түрүүшын туршада «Л-501» түхэлэй арбан лебедко хэгдэхээр хараалагданхай. Жэлэй hүүлшын квартал соо «Л-600» түхэлэй лебедконууд хэгдэжэ эхилхэ.

Заводой хүдэлмэришэд шэнэ продукциингаа технологи шудалха, үйлэдбэриингөө арга боломжонудые hайнаар хэрэглэхын түлөө оролдожо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Электромашина» заводой слесарьнууд коммунис ажалай ударнигууд (зүүн гарhаа) А. П. Торгашин, И. Г. [...]ивко гэгшэд ажал дээрээ. З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮДhЭЭ

Врач Морокшоновой ерэhээр...

Түнхэнэй аймагай Жэмhэг тосхон Саянай совхоз соо эгээл томо тосхониинь гэжэ тоологдоно. Энэмнай—тус совхозой түб, Тэндэ МТМ, ДЭУгай гэр байранууд, дунда hургуули, сомоной зүблэл гэхэ мэтэ бии.

Гэбэшье 1960 онhоо эхилээд, дурсагдаhан тосхондо эмнэлгын хүдэлмэри hуладашаhан, врач Долерий Павлович Намсараевай ябаhаар муудашаhан байгаа юм. Юрэдөө Долерий Павлович манай Жэмhэгтэ ехэл hайнаар хүдэлөө, ехэшье юумэ хээ, хүн зоной дунда хүндэтэйшье болоо юм hэн. Тэрээнэй ябаhаар эндэ олон врачнууд hэлгээ. Гэбэшье эмнэлгын хүдэлмэри абаhаар hайжараагүй. Гэр байра гү, али ондоо ямар нэгэн шалтагаан дээрэhээ энэ болоо юм гү гээд шалгахада, ерэhэн лэ врач бүхэндэ анхарал табигдаhан, таатай зохид эрхэ байдал олгогдоhон байгаа юм. Жэшээнь, врач А. П. Юрин тухай хэды оло дахин хөөрэлдөөн болоо гээшэб, теэд ямаршье үрэ гараагүй. Тэрэ хадаа ерэhэн сагhаа хойшо hалан муугаар хүдэлөө, үбшэнтэндэ дошхон шэрүүнээр хандадаг байгаа. Үбгэд хүгшэдые бүри хүншье гэжэ тоодоггүй hэн. Үндэр наhата Б. Гомбоев саг соогоо туhалуулаа hаа, мүнөөшье амиды мэндэ ябаха байгаа hэн ха гээд hанагшабди.

Юриншье тиигээд лэ юрэ бусаар хүдэлөөд ябаа hэн.

Иимэ хүдэлмэрилэгшэдтэ республикын элүүрые хамгаалха министерство шангахан эрилтэ табихаяа яанаб?

Эгээ мүнөө Жэмhэгтэ С. Морокшонов гэдэг врач хүдэлжэ байна. Тэрэ hая хүдэлжэ эхилбэшье, хүн зоной дунда хүндэтэй болонхой, ажалдаа аргагүй оролдосотой. Үбшэ hэргылхэ талааршье ехэ оролдолго гаргана, үбшэнтэндэ гэртэнь хододоо ошоно, элидхэл хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Жэшээнь, hаяшаг минии эхэ хүндөөр үбшэлөө. Теэд аргалhаар аргалаад лэ эдэгээжэрхёо. Нүхэр Морокшоновто ехэ баясхалан хүргэхэ байнабди. Гадна шударгы бэрхээр хүдэлhэнэйнь эсэстэ үбшэнтэншье үсөөрөө. Энээн тухай үйлэдбэриин суглаанууд дээрэшье оло дахин тэмдэглэгдээ.

Саашадаа нүхэр Морокшоновой улам hайнаар хүдэлхэ байhаниинь дамжаггүй. Иимэ врачтай болоhондоо жэмhэгээрхин бултаараа баяртайбди.

Т. Кимов.

ХҮСӨӨ УЛАМ ЭРШЭДХЭН...

Коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэтэй электромеханическа цехэй хүдэлмэришэдэй дундаhаа ахалагша мастер Георгий Павлович Шаманскиин даадаг участок шалгаржа ябана. Энэ жэлэй эхинhээ ажалаа шэнэ графигай ёhоор эмхидhэн тус участогайхид даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ аргатай болоо. Иигэжэ тэдэнэр 100 гаран киловатт хүсэтэй электродвигательнуудай катушкануудай комплектые болзорhоонь урид бүтээдэг болоhон байна. Шэнэ жэлэй үнгэрhэн эдэ үдэрнүүдэй туршада даабариин ёhоор 48 комплект бэлэдхэхын орондо 51 комплект бэлэн болгожо шадаа.

Электродвигатель бүтээлгэдэ шэнэ материал —пластмасса хэрэглэгдэжэ эхилээ. Саашадаа шэнэ түхэлэй электродвигательнуудые бүтээхээр хараалагдаба. Иимэ электродвигателиин ток дамжуулха детальнууд бэлэдхэгдээ. 500 вольтын 125 киловатт хүсэтэй электродвигатель бүтээхэ тусхай бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Тэрэнэй катушкануудай комплектнүүд, изоляционно материал бэлэдхэгдээ.

Шэнэ продукци бүтээхэ даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг түрүүшүүл эндэ яhала олон. Жэшээлхэдэ, коммунис ажалай ударник Домна Ивановна Дунаева даабаряа 120—125 процентhээ доошо бэшээр дүүргэнэ. Галина Галушевская, Эльвира Дудина изоляционно материал бэлэдхэхэ ажал hайнаар шудалаад, даабаряа холо үлүүлнэ.

Кран бүтээгшэд шэнэ жэлдэ шэнэ эршэ хүсэтэйгөөр ажаллана. Коммунис ажалай ударник, слесарь Владимир Калашников январиин түрүүшын арбан хоног соо даабариин ёhоор 11 деталиин орондо 18 деталь бэлэдхэжэ, түсэбөө 160 процент дүүргэhэн байна. Автокрануудай рама хабсаргагшад даабаряа мүн лэ үлүүлэн дүүргээ. Арбан хоногой туршада 11 рама хабсаргахын орондо 16 рама бэлэн болгоо.

Долоон жэлэй зургаадахи жэлэй дээшэлүүлэгдэhэн түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэ зорилготой кран бүтээгшэд социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлжэ эхилээ. Тэдэнэр шэнэ жэлэй түсэбөөр 11 автокран бүтээгээд байна.

А. Напартович,
«Электромашина» заводой инженер.

Физио-эмнэлгэ хүгжэг лэ

Улаан-Үдэдэхи физио-эмнэлгын поликлиникэдэ ороод үзэгты. Эндэ үбшэнтэн республикын аймагуудhаа ерэнэ. Тэдэнэй хэды олоншье hаань, эндэ ээлжээн ехэ байдаггүй. Юундэб гэхэдэ, поликлиникын коллектив ажал хүдэлмэриеэ тон эмхитэйгээр табинхай. Эндэ 80 гаран хүн ажаллана, үдэр бүри уласхоорондын болон медицинын темэнүүдээр хэшээлнүүд үнгэргэгдэнэ.

Өөрынгөө уялга, ажал хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандадаг хүнүүд эндэ олон. Физио-сестранууд Антонина Кирилловна Попова, Клавдия Михайловна Шарых, мүн Буркова, Маслова, Полякова, Ланина гэгшэдтэ аргаламжада ябагшадай зүгhөө халуун баясхалан таhардаггүй. Ахалагша сестра Ирина Георгиевна Скоропатская гэгшые мартажа огто болохогүй, оролдосотой, энхэргэн хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн.

Энэ коллектив коммунис ажалай үндэр нэрэ зэргын түлөө тэмсэнэ. Эхэнэрнүүдэй hайндэр—Мартын 8 болотор энэ хүсэлөө бэелүүлхэ зорилготой юм.

Бидэ, аргалуулжа ябаhан хүнүүд, физио-эмнэлгын поликлиникын коллективтэ халуун баясхалан хүргөөд, физио-эмнэлгэмнай хүгжэг лэ гэжэ хүсэнэбди.

К. Таханов,
Улаан-Үдын партийна, советскэ hургуулиин hуралсагша.

Тэдэнэй оролдолгын ашаар...

Би 74 наhатайб. Тиибэшье hаа, Хориин аймагай Анаагай совхозой 5-дахи фермын 2-дохи бригадада мал адуулдаг hэм. Юрэдөө миин hууха аргагүй, ажал гэхэдэ hуужа шададаггүй байгааб. Нэгэтэ гүүртэ дээрэ байтараа хүндөөр үбшэлхэдэмни, Хори тосхоной больница асараа hэн. Мүнөө операциин hүүлээр hайн байнаб, эдэгэжэ эхилээб. Хирург И. Б. Болдоевто, Е. А. Григорьевада, мүн Хориин больницын коллективтэ баясхалан хүргөөд, ажалдань амжалта хүсэнэб.

Б. Дондоков,
пенсионер.

Нүхэдэй сүүдүүдэй хүдэлмэри гуримшуулха

Мүнөө үедэ коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулхын хажуугаар шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулагдана гээшэ ааб даа. Энээн тухайда КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дахинаа онсолон тэмдэглээ бэлэй.

Хүн зоной дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүри эршэмтэй болгохо хэрэгтэ нүхэдэй сүүдүүд ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Тиихэдээ ниитын журам эбдэгшэдые хэһээн гэмнэхэһээ гадна, ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ туһалха ушартай. Жэшээнь, журам хазагайруулһан али нэгэн хүниие шүүмжэлхэдээ, бусад хүнүүдэй ухаан мэдэрэлдэ угаа ехэ нүлөө үзүүлхэ байна бшуу.

Гэбэшье гэмтэ нюурай хэрэгые үзэхэдөө, нарин нягтаар бодомжолхо, хүмүүжүүлхы талыень һайнаар хараха шухала. Сүүд дээрэ шүүмжэлүүлэгшэ хадаа олоной шоодбори болоһоноо гүнзэгыгөөр мэдэрхэһээ гадна, саашадаа журам эбдэхэ ябадалаа эсэслэн зогсоохонь шухала. Мүн тиимэ хүнүүдтэй уридшалан хөөрэлдэхэ, ажал дээрээ, гэртээ бэеэ ямараар абажа ябадагыень хинан шалгаха, амаралтаяа болбосон зохидоор үнгэргэхэдэнь туһалха хэрэгтэй юм.

Жэшээнь, ходо архидадаг, гэртээ шуулая хёморол үүдхэдэг Межовой хэрэгые Сэлэнгын аймпотребсоюзай нүхэдэй сүүд хаража үзөө юм. Тэндэ сүүдэй боложо байха үедэ эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Малофеева, хүдэлмэришэд Санжиев болон Миронов гэгшэд архиншэ Межовые аргагүй шангаар шүүмжэлээ һэн. Нүхэр Межов зэмэтэ ябадалаа сүм мэдэржэ, саашадаа заһархаб гэжэ үгэеэ үгөө һэн. Удаань хэдэ дахин хөөрэлдөөнүүдшье үнгэргэгдөө. Тэрэнэй эсэстэ нүхэр Межов архи уухаяа болёо, заһараа.

Шэнэ гараһан дүримэй ёһоор нүхэдэй сүүдэй эрхэ, уялгань улам үргэдхэгдөө. Жэшээнь, жэжэ хулиганталга, аралжаа наймаа хэлгэ, гүрэнэй болон ниитын жэжэ зөөри үбэршэлгэ гэхэ мэтын хэрэгүүдые мүнөө үедэ нүхэдэй сүүдүүд хараха болонхой.

Гэбэшье энэ эрхэеэ олохон судьянар бүрин гүйсэд бэелүүлжэ шаданагүй.

Мүнөө үедэ манай республика дотор нүхэдэй 700 гаран сүүдүүд тоологдоно. Тэдэнэр хэрбээ предприяти гү, али эмхи зургаанай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө онсо анхаралай хандуулагдаад байбал, угаа ехэ ажал ябуулха, хүмүүжүүлгын ехэ хүсэн боложо шадаха байна. Теэд бодото дээрээ тиимэ газарта нүхэдэй сүүдүүд муу бэшээр хүдэлнэ, ниитын журам эбдэхэ ябадалые амжалтатайгаар усадхана. Энэ талаар СМП-834, Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой, хилээмэнэй комбинадай, «Бурстрой» трестын, Хяагтын аймагай бо..он бусад нүхэдэй сүүдүүд онсо шалгарна. Тэдэнэр нэн түрүүн хүмүүжүүлхы үүргэеэ бэелүүлхын хойноһоо оролдоно. Жэшээнь, Наушки станцида 1963 оной сентябрь һара соо нүхэдэй сүүд байгуулагдажа, түрүүлэгшээр нүхэр Колодин һунгагдаа бэлэй. Энэ богонихон саг болзор соо тус сүүдэйхид аяар 4 хэрэг хаража үрдеэ. Б. К. Попов гэгшэ архида үлэмжэ ехээр орожо, ниитын гурим хододоо эбдэдэг, гэр бүлэ соогоо шууяа татадаг болоһон байгаа. Нүхэдэй сүүд тэрэнэй хэрэгые хаража үзэхэдөө, тушаал зэргыень нэгэ һарын туршаар доошолуулха, жиирэй агент болгохо гэһэн шиидхэбэри гаргаа юм. Энээнииень станци.... хүтэлбэрилэгшэд һайшаагаа һэн. Олониитын зүгһөө иимэ нүлөөнэй үзүүлэгдэхэдэ, нүхэр Попов архишье уухаяа болиһон, ниитын журам наринаар сахидаг болоһон байна. Тэрэшэлэн СМП-834 эмхиин нүхэдэй сүүд Михаил Плесковой хулиганташан хэрэгые үргэн ниитын хабаадалгатайгаар, бэлэдхэл һайнтайгаар хаража үзөө һэн. Тэрэнэй эсэстэ нүхэр Плесков танихаар бэшэ болотороо заһараа, мүнөө коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байнхай.

Гэбэшье нүхэдэй олохон сүүдүүдэй ажал ябуулгада баһал ехэ дутагдалнууд үзэгдэнэ. Олохон сүүдүүд (ЛВРЗ-гэй ЖКО-гой, Улаан-Үдэ станциин, хоёрдохи АТК-гай болон бусад) 1960—1962 оной туршада һунгагдаһан байбашье, мүнөө тэндэ һунгалта дахинаа огто үнгэргэгдөөгүй.

Нүхэдэй зарим сүүдүүд ажалай журам хазагайруулһан, архидаһан, гэр бүлэ дотороо аашалһан хэрэгүүдые хаража үзэнэгүй. Жэшээнь, хоёрдохи АТК-да ниитын гурим хазагайруулһан баримтанууд үсөөн бэшэ үзэгдэдэг. Гэбэшье тэдэниие усадхаха асуудалда тэндэхи нүхэдэй сүүд анхарал табинагүй. Хэтэрхэдээ, Хяагтын управлениин Ленинэй, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозуудай дэргэдэхи сүүдүүд ороһон хэрэгүүдые хаража үзэнэгүй.

Дурсагдаһан баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, ажалай журам бэхижүүлхэ, ниитын гурим сахиха, архи уулгатай тэмсэхэ талаар нүхэдэй зарим сүүдүүд мүртэй юумэ хэнэгүй. Заримууд уридшалан ямаршье бэлэдхэл хэнгүйгөөр, ороһон хэрэгые хаража үзэдэг. Энэ талаар ЛВРЗ-гэй ЖКО-гой, гуталай фабрикын дэргэдэхи нүхэдэй сүүдүүд ехэ дутагдалтай.

Иимэрхүү юумэн гол түлэб юун дээрэһээ тохёолдоноб гэхэдэ, нүхэдэй сүүдэй ажал хүдэлмэридэ партийна, профсоюзай эмхинүүд, предприяти болон эмхиин хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа һулаар табина.

Олонхи сүүдүүд хэһэн ажал тухайдаа ажалшадай үргэн суглаанууд дээрэ тоосоногүй.

Сэхыень хэлэхэдэ, олохон предприяти болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд нүхэдэй сүүдэй хүмүүжүүлхы ехэ үүргые тооногүй гээшэ ха. Нүхэдэй сүүдэй хаража үзэхэ хэрэгүүдые оруулангүй даражархидаг ушар бии. Жэшээнь, 1963 оной турша дотор Хяагтын райпромкомбинадта ажалай журам эбдэһэн, ниитын журам хазагайруулһанай түлөө хорёод гаран яла тохогдоһон байгаа. Теэд эдээнэй нэгэнииньшье нүхэдэй сүүд дээрэ харагдаагүй.

Нүхэдэй зарим сүүдэйхид өөһэдөө хэрэг хэхэеэ айдаг, предприятиин гү, али эмхи зургаанай хүтэлбэрилэгшэһөө тон дулдыданги байдаг байна. Үнгэрхэдөө, ямар нэгэн хэрэг хаража үзэхын орондо, тэрэниие хүтэлбэрилэгшэдтөө эльгээжэрхидэг заншалтай.

Нүхэдэй сүүдэй хэхэ ажал угаа ехэ, хүндэтэйшье байна. Зүгөөр тэдэниие зүбөөр хэрэглэхын тула аймагай болон нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, партийна организацинууд, профсоюзай эмхинүүд хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ оролдолго гаргаха, хиналта хэхэ, туһаламжа үзүүлхэ уялгатай.

И. Мархандаев,
Буряадай АССР-эй Верховно сүүдэй хинагша.
С. Алексеев,
Буряадай АССР-эй Верховно сүүдэй гэшүүн.

„Зөөлэн алтанай“ зүргөөр

Эльбэхэдэ хайшаашье хэбтэжэ байдаг хилэн хара үһэтэй булганай арһан бүхэдэлхэйн наймаашадай анхаралые татадаг ааб даа. Теэд иимэ гоё һайхан хара үһэтэй булга бариха гээшэ баһал нэгэ онсо илгаатай. Үндэрөөр сэгнэгдэдэг энэ булган хадаа уулаар элбэг Баргажан нютагта олон ушардаг. Эдэ үдэрнүүдтэ эндэхи ангуушад «зөөлэн алтанай» зүргөөр хада тайгаараа ябажа, агнууриһаа олзотойхон бусажа ерэнэ. Тэдэнэй дунда эрхим ангуушан Ефим Ефимович Шелковников мэргэн буудадагаараа, баян олзоороо нютагтаа суурхуулна. Мэргэн ангуушан Шелковников һаяхан агнууриһаа бусахадаа, агнууриингаа түсэбые дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ. Агнууриин хаһын эхилхэдэ 10 булга, хэдэн зуугаад хэрмэнэй арһа тушааха уялга ябаһан юм. Теэд һара хахадай туршада 15 булга барижа тушааһан байна.

—Агнуурияа Ямбуйска, Түрхын хадануудаар ябажа хээб. Ингээд Баргажанай хадада гарахамни. Тэндэл абаһан уялгаяа 3—4 дахин үлүүлэн дүүргэхэ зорилготойб, — гэжэ Ефим Шелковников хөөрэнэ.

Д. Колмаков.

Новосибирскэ область. Черепановска ан үсхэбэрилдэг совхо[з] Новосибирскэ баазада үнэ сэнтэй ангай арһануудые тушаадаг ю[м]. Тус совхозой фермэнүүд туулайн 35 мянган арһа мүнө[ө] худалдаад байна. Халтар хара үнэгэнүүдэй болон бусад сэн[тэй] ангуудай 25 мянган арһан хилын саана худалдагдаха юм. Зур[аг] дээрэ: Черепановска ангай совхозой зоотехнигүүд Людмила Бори[]сова (зүүн гарһаа), Клавдия Юмина гаднада худалдагдаха арһа[]нуудые эльгээхэеэ бэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ЖОЛООШОД МҮРЫСЭНЭ

Каменск тосхоной автотранспортна конторын автомобилистнүүд нёдондо туйлаһан амжалтаяа энэ жэлдэ арьбадхаха гэжэ шиидээд, ашаа шэрэлгээр январь һарын график уридлажа ябана. Жолоошодой дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ 3-дахи колонныхид шалгарна.

Тус колонныя жолоошод Тимлюгэй цемент-шиферэй заводто известняк зөөдэг. Тэдэнэр хүсэ ехэтэй «МАЗ» машинануудые һайнаар ашаглан, даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Колонные хүтэлбэрилдэг нүхэр Федотов долоон жэлэй зургаадахи жэлдэ абаһан шэнэ уялгаяа үлүүлэн дүүргэхын тула ехэ оролдолго гаргана.

Заводой үйлэдбэриие түүхэй эдээр таһалдуулхагүйн тула машинануудые бүтээсэ ехэтэй гээр ашаглаха хэрэгтэй. Тиимэһээ 3-дахи ко[]лонныя жолоошод авто[]машина бүхэниие һа[]соо 23—24 халаан[] ашаглаха гэжэ шиид[]бэд. Мүн жолоошодо[] гэмээр автомашинану[]дые миин байлгах[] ушар огто болюулха т[у]хайгаа тэдэнэр мэдү[]лээ.

В. Хомутников.

СПОРТ. Түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсахань

Республикын профессионально-техническэ училищиин һурагшадай дунда санаар мүрысөөн һаяхан үнгэргэгдэбэ. Санаар үнгэргэгдэһэн энэ тулалдаанда эрхимлэгшэд Пермь городто февралиин 26-да болохо «Ажалай резервын» һайн дуранай спортын бүлгэмэй түрүү һуури булялдаха мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олохо юм.

Басагад—гурба, табан, хүбүүд таба, арбан километрэй зайда хоорондоо мүрысөө. Басагадай дундаһаа индустриальна техникумэй һурагша Попова бултаһаа һайн саг харуулжа, хоёр зайда түрүү һууринуудые эзэлээ. Хоёрдохи һуурида техническэ училищиин һурагша Корытова гараһан байна.

Хүбүүдэй дунда болоһон мүрысөөндэ 5, 10 километрэй зайда Доодо-Жэрэмэй техническэ училищиин һурагша Иванов эрхимлээ. Залуу санашан түрүүшын зайе 21 минута 56 секунда соо гаталһан байна.

Хэдэн үдэрэй туршада коньки, санаар, столой теннисээр болоһон мүрысөөндэ хабаадаһан командануудай дүн гаргахада, 16-дахи техническэ училищиинхид эрхимлэжэ, дамжуулгын шанда хүртэбэ. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые 2, 4-дэхи техническэ училищиин команданууд эзэлээ.

Н. Иванов.

Баатарай нэрэмжэтэ шан

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда эрэлхэг зоримгойгоор тэмсэжэ, баатарай үхэлөөр унаһан Советскэ Союзай Герой Дарма Жанаевай нэрэ алдар үргэн Буряад орондомнай нилээдгүй мэдээжэ. Энэ нүхэрнай Хориин аймагай Худан-Бэлшэр нютагта түрэһэн юм.

Нютагаархиниинь өөрынгөө суута хүбүүнэй нэрые мүнхэлхэ гэжэ оролдодог. Тэрээнииень хараадаа абажа, Хориин аймагай гүйсэдхэхэ комитет Хори тосхоной нэгэ гудамжада баатарай нэрэ олгоһон байна. Бүри һаяхан баатарай нэрэмжэтэ хоёр шан бии болгохо гэһэн тогтоол аймагай гүйсэдхэхэ комитет гаргаба. Жэл бүри илажа гараһан эрэшүүлэй ба эдиршүүлэй хоккейнэ команданууд эдэ хүндэтэ шангуудта хүртэхэ болоно.

Эгээл түрүүн эдэ шангуудай эзэд болохын түлөө, аймаг соо дүрбэн бүлэгүүдтэ, үсэд шанга мүрысөөн боложо үнгэрөөд, эгээл эрхимүүдынь мэнэ һаяхан аймагайнгаа центртэ сугларжа, энэ эрхэеэ буляалдабад.

Түрүүшын үдэр Үдэ голой елэгэр каток дээрэ Хориин ба Дээдэ-Тайлсын һургуулинуудай эдиршүүлэй команданууд гаража, мүрысөөн эхилбэ. Хориин команда бэрхэ байһанаа харуулжа, 6:3 гэһэн тоотойгоор илалта туйлаба. Энэ амжалтань Хориин эрэшүүлэй командые ехээр баярлууһан байна. Тэдэнэр Хэжэнгын командые 7:5 гэһэн тоотойгоор илаба. Эдэнэй удаа мүльһэн дээрэ Дээдэ-Тайлсын ба Хүртэйн леспромхозой эрэшүүлэй команданууд гаража ерэнэ. Наадананай эхилхэдэ, тайлсынхид яаха аргагүй диилэхэ байһанаа харуулжа, аяар 20 бүмбэгэ нүгөөдүүлэйнгээ ворота руу сохёод, миил 3 бүмбэгэ өөһэдынгөө ворота руу алдаа.

Хоёрдохи үдэр. һүүлшын уулзалгада Хэжэнгэ Хори хоёрой эдиршүүлэй команданууд ушарба. Хориинхид баһал 6 бүмбэгэ «бэлэглээд», харин нэгые өөһэдынгөө ворота руу алдаба.

Тиигэжэ эдэнэр хүндэтэ шан абаһан байна.

Эрэшүүлэй командануудай наадан үсэд шангаар үнгэрөө. Хүртэйнхид Хэжэнгын командые 5:4 гэһэн тоотойгоор илаа.

Түрүүлжэ ябаһан Хориин ба Дээдэ-Тайлсын командануудай уулзалга аргагүй һонин байжа, харагшадые баясуулба. Хориинхид нэгэ бага булюу. Тиибэшье бүмбэгэ һэлгээд лэ воротанууд руу орожол байба. Наадананай түгэсэхэ тээшээ болохо тудам тайлсынхид бүмбэгэ сохижо, наадананай тоо 6:6 болоод байбашье һаань, һүүлшын секунда соо хориинхид долоодохи бүмбэгэ оруулжа, эдиршүүлэйнгээ амжалтые арьбадхаба.

Иигэжэ Хори тосхоной хоёр команда баатарай нэрэмжэтэ шангуудай түрүүшын эзэд болобо.

Н. Галданов.

МАСТЕРНУУДАЙ ОРОНДО—ЗАЛУУШУУЛ

Шэмэрүүн хүйтэн үдэр болоошье һаань, конькида дуратайшуул мэдээжэ хурдан басагад, хүбүүдэйнгээ урилдахые һонирхон харахаар үнгэрэгшэ амаралтын үдэр стадиондоо олооро сугларaa. Конькигаар городой түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон мүрысөөндэ багшанарай, технологическа институдуудай, «Локомотив», «Ажалай резервын» бүлгэмүүдэй, Железнодорожно техникумэй спортсменүүд хабаадалсажа, түрүү һууриин түлөө хоёр үдэрэй туршада мүрысэбэ.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр. Эндэ эрэшүүл, эхэнэрнүүд 500 метрэй зайда урилдахаар гэрэл мэтэ елэгэр мүльһэ.. дээрэ гаража, һорилгоёо эхилнэ. Эдэнэрэй дунда шуран хурдан гүйдэлөөрөө алдаршаһан спортсменүүд—спортын мастернууд Василий Яременко, Леонид Бердников, нэгэдэхи разрядтай Валерий Мунгалов, Владимир Можаев, Людмила Титова, Нина Сорокина, Людмила Воробьева болон бусад бии.

...500 метрэй зайда урилдахаар эхэнэр конькишад Людмила Титова, Нина Сорокина, Людмила Воробьева, Любовь Галяткина болон бусад, хамтадаа арба һайса гаран спортсменүүд дуудагдаба. Урилдаагаа гоё һайханаар үнгэргэдэг Людмила Титова Любовь Галяткина хоёр урилдаанай харгыда гаража, нюдэ сабшаха хоорондо талмайн нүгөө таладань гарашаба. Байра дээрэһээ урагшаа булга харайжа гараһан Людмила нүгөөдэеэ 50—60 метр зайтайгаар хойноо оруулжа, фиништээ түрүүлэн хүрэжэ ерээ. Дүн гаргахада оройдоо 50,5 секунда, һайн лэ саг харуулагдаба ха юм! Энэнь басагадай дунда республикын шэнэ рекорд болошобо. Людмила Титова энэ урилдаанайнгаа сагаар тээсгэн—елүүрэй нээлгэдэ зорюулагдаһан мүрысөөндэ шэнэ рекорд харуулһан байгаа. Харин мүнөөдэр тэрэнээ дүрбэн секундаар заһаба бшуу. Фиништэ хоёрдохи хүн хүрэжэ ерэһэн Любовь Галяткинагай саг 56 секунда боложо, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Удаадахи ээлжээндэ табигдаһан басагад Сорокина, Воробьева, Бальжинимаева, Круглова, Мункоева болон бусад эрхимлэгшэдэйнгээ сагые һайжаруулжа шадангүй, удаадахи һууринуудые эзэлхэ болоно.

Хурдан солбоноороо бүгэдэндэ мэдээжэ болоһон конькишад спортын мастер Бердников, нэгэдэхи разрядтай Мунгалов, Можаев, Еременко, Баранов, Зайкин, Баранов гэгшэд баһал 500 метрэйхидэ урилдахаар дуудагдана...

Мүрысөөнэй дардам харгыда ороһон Леонид Бердников Валерий Мунгалов хоёр ана мана тулалдаһаар гаража ерэбэ. Спортын мастер нүгөөдэдөө тиимэшье бэлээр дүрөө абтахаар бэшэ, урагшаа шуумай шуумайһаар, нүхэрөө 15—20 метр зайда холо үлөөжэ, фиништэ хүрэнэ. 44,9 секунда! Нүгөөдэнь 46 секунда! Баһал гэмгүй һайн саг харуулагдаа. Энэ зайда үнгэрэгшэ жэлдэ үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Вячеслав Щеглатов 45,5 секунда харуулһан юм. Богони зайда урилдаһан эхэнэр, эрэшүүлшье энэ жэлдэ яһала һайн дүн харуулжа, үнгэрэгшэ жэлэй сагуудые хэдэхэн секундаар шэнэлбэ гээшэ. Тэрэшэлэн эхэнэрнүүдэй дунда 1000, 3000 метрэй зайда шанга тулалдаан болоо. Эндэ баһал залуу спортсменка Людмила Титова эрхимлэжэ, түрүүшын һууринуудые эзэлһэн байна. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые «Локомотив» бүлгэмэй түлөөлэгшэд Любовь Пенькова Людмила Воробьева хоёр эзэлээ. Эдэнэрэй удаа эрэшүүл 1500, 3000, 5000 метрэй зайда урилдажа, стадиондо сугларагшадые баясуулба. Дурсагдагша гурбан зайда солбон хурдаар урилдаһан спортын залуу мастер бүлтаниие ахижа, городой чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлһэн спортсменүүд Валерий Мунгалов, Владимир Можаев гэгшэдэй харуулһан сагые шэнэлхэ спортсменүүд энэ үдэр олдоогүй.

Хоёр үдэрэй туршада городой спортсменүүдэй дунда болоһон мүрысөөнэй дүн гаргахада, Улаан-Үдэдэхи Зүүн-Сибириин технологическа институдай спортсменүүд түрүү һуури эзэлһэн байна. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые «Локомотив», гүрэнэй профессионально-техническэ нэгэдэхи училищиин команданууд эзэлээ. Спортын тусхай факультедтэй болоһон Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай конькишадай команда дүрбэдэхи һуури эзэлһэн байна. Тиихэ мүртөө эдэнэр һүүлшын үдэр, юундэшьеб, мүрысөөндэ хабаадалсаха спортсменүүдээ эльгээгээгүй байшоо.

Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө һаяар үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ солбон хурдан хүбүүд, басагад үшөө олооро шалгараг лэ гэжэ юрөөхэ дуран хүрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Людмила Титова урилдаанай замда.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1964 оной январиин 15.

Хилын саанаһаа

Арадууд һайшаалтайгаар угтана

ПРАГА. Хилын арсалдаануудые амгалан ёһоор шиидхэхэ тухай Советскэ Союзай дурадхалые Чехословакиин арадай партиин түрүүлэгшэ Йозеф Плойгар тон ехэ үүсхэл гэжэ нэрлээ. Гүрэнүүдые толгойлогшонорто Н. С. Хрущевой эльгээһэн бэшэг соо оруулагдаһан дурадхал уласхоорондын шахардуу шанга байдал саашадань һуларуулха, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха асуудал шиидхэхэ замда шухала алхам боложо үгэнэ гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Уласхоорондын мүнөөнэй оршон байдал ерээдүйдөө найдаад, һанаа амар һуухаар бэшэ байна. Тиимэһээ Советскэ Союз дайн байлдаа зайсуулха зам бэдэрнэ, эб найрамдал бэхижүүлжэ шадахаар үнэтэ дурадхалнуудые оруулна.

Эб найрамдал бэхижүүлгэдэ туһалхаар үүсхэл бүхэниие манай арад һайшаана. Тиимэһээ Н. С. Хрущевой һүүлшын дурадхалые би һайшаалтайгаар угтааб гээд Йозеф Плойгар онсолон тэмдэглээ.

ПАРИЖ. Н. С. Хрущевой бэшэг уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха замаар саашанхи амжалта туйлаха шэнэ этигэл найдабари түрүүлнэ гээд «Юманите Диманш» газетын шэнжэлэгшэ Ив Моро түрүү бэшэг соо мэдүүлһэн байна. Уласхоорондын арсалдаануудые шиидхэхэдээ, хүсэ хэрэглэхэһээ арсаха тухай уялга абаха гээшэ «уласхоорондын харилсаануудһаа али бүхы дайн байлдаае, элдэб зэбсэгтэ интервенциие зайсуулха гэһэн удхатай» гээд түрүү бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Франциин баримталжа байһан хараа бодолые Ив Моро эрид шууд буруушаана. «Де Голль өөрөө анир гаранагүй. Зүгөөр тэрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Совет ороной дурадхалай удха шанарые бага болгохо һэдэлгэ гаргана... Тээдшье Москвагай договорые де Голль «буруушаагаа» һэн. Буу зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнэй комитедэй хүдэлмэри Женевэдэ январиин 21-дэ эхилхэеэ байна. Энээндэ һаад ушаруулхые де Голль оролдоһоор. Номгон далай дээрэ атомна болон водородно бомбонуудай туршалгануудые хэхэеэ байһан тухайгаа зэбсэгтэ хүсэнүүдэйнь министр Месмер Сиднейдэ соносхоһон байха юм» гээд тэрэ бэшэнэ. Иимэ ябуулга эб найрамдалай аша туһада, тиимэ болохолоороо, Франциин аша туһада харша байна гээд Ив Моро түгэсхэлдөө онсолон тэмдэглэнэ.

Н. С. Хрущевой бэшэг тухай гадаадын олониитын һанамжа

ТЕГЕРАН. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой бэшэгээр Иранай олониитэ ехээр һонирхоно. Бэшэгые Тегеранай олон газетэнүүд хүсэдөөр толилоо.

Энэ бэшэг бүхы гүрэнүүдтэ угаа ехэ удха шанартай гээд меджлисэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшэ д-р Зияи хэлээ. Манай хилын асуудалнуудай шиидхэгдэһэн болобошье, бүгэдэ ниитын эб найрамдалые хүсэдэг дээрэһээ г-н Хрущевой бэшэгые бидэнэр дэмжэнэбди. Энэ бэшэг үшөө юугээрээ шухалаб гэхэдэ, өөрынгөө хилэнүүдые хамгаалжа шадахаар хүсэн түгэс гүрэниие толгойлогшо бэшэһэн байна бшуу.

ТОКИО. Газарай талаар арсалдаануудые шиидхэхын тулада хүсэ хэрэглэхэһээ арсаха тухай Н. С. Хрущевой дурадхал хаһа саг соогоо оруулагдаа гээд уласхоорондын хэрэгүүдэй талаар элитэ ехэ эрдэмтэ, ядерна зэбсэг хорихын түлөө Япондохи хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэ Каору Ясуи мэдүүлээ. Зарим оронуудай үһөө мээегээ абахые эрмэлзэдэг этэгээдүүд газарай асуудалнуудай талаар аюултай түбэгтэй эрилтэнүүдые мүнөө табижа байдаг, тиимэһээ энэ дурадхалые бүхы оронуудай правительствануудай болон хүтэлбэрилэгшэдэй дэмжэхэнь шухала болоно гээд тэрэ хэлээ. Газарай талаар арсалдаануудһаа боложо, шэнэ дайнай һүжэрэлгые зайсуулхын тулада тэдэнэр хүсэлэл оролдолго эдэбхитэйгээр гаргаха ёһотой гээд Ясуи үргэлжэлүүлэн хэлээ.

(ТАСС).

Араб гүрэнүүдэй толгойлогшонорой зүблөөн нээгдэбэ

КАИР, январиин 13. (ТАСС). Араб гүрэнүүдые толгойлогшоно[]рой зүблөөн мүнөөдэр эндэ ара[б] оронуудай лигиин байшан со[о] нээгдээ.

ОАР-ай президент Гамаль Аб[]дель Насер, Каир ерэһэн Алжи[]рай Арадай Демократическа Ре[с]публикын президент Ахмед Бе[н] Белла, Тунисай президент Хаби[б] Бургиба, Сириин «Революционн[о] командованиин национальна сов[е]дэй» түрүүлэгшэ, САР-ай Ми[]нистрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгш[э] Амин Хафез, Суданай зэбсэгт[э] хүсэнүүдэй Верховно Соведэй т[ү]рүүлэгшэ Иврагим Аббуд, Йеме[]нэй Арабуудай Республикын пре[]зидент Абдалла Ас-Саляль, Иор[]даниин хаан Хусейн, Мароккы[н] хаан Хасан II, Саудовска Арави[ин] хаан Сауд, Кувейдэй эмир Аб[]далла Ас-Салим Ас-Сабах, Лива[]най уг залгаламжалагша хаан ху[]бүүн Хасан Рида, тэрэшэлэн Ли[]ванай премьер-министр Раши[д] Караме (Ливанай президент Фу[ад] Шехаб үбшэлһэн дээрэһээ конфе[]ренцидэ ерэжэ шадаагүй) гэгшэ[д] зүблөөндэ хабаадалсана.

1963 оной декабриин 23-[да] Порт-Сандта үгэ хэлэхэдээ, ОАР-ай президент Насер иимэ зүблө[өн] зарлаха тухай һанамжаяа хэлэһэ[н] юм. Негев гэжэ губи талын хойт[о] захын хубиие уһалхын тулада Иор[]дан мүрэнэй уһанай зарим хубии[е] Израилиин хэрэглэхэ гэжэ бай[]һан түбэгтэй ушар тухай асууда[л] зүбшэн хэлсэхые араб гүрэнү[ү]дые толгойлогшонорто дурадха[]

Кубын революци тухай Долорес Ибаррури иигэжэ хэлэбэ

ГАВАНА, январиин 13. (ТАСС). Кубаһаа бусахынгаа урда тээ Испаниин компартиин түрүүлэгшэ Долорес Ибаррури Гаванын телевиденеэр үгэ хэлээ. Социалис революциин дүй дүршэлые хараха, ойлгохо, шэнжэлхэ зорилгоор социалис лагериин эгээн лэ залуу орон бологшо Кубада би ерэһэн байнаб.

Манай дэлхэй дээрэ хизаарлашагүй ехэ арга боломжын бии байһые Кубын революци харуулна гээд Испаниин компартиин түрүүлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Россида 1917 ондо болоһон революциин үзэл суртал капиталис общество соогуур шэлжэн дэлгэрнэ. Империалис гол оронһоо оройдоол хэдэн арбаад мильдэ Кубын революциин илаһан ушар манай үе сагта социализмын асари ехэ хүсэтэй болоһые арсашагүйгөөр гэршэлэн харуулна. Социализм мүнөөнэй бүхы ажабайдалда эрид шууд нүлөө үзүүлдэг болоо.

Шэнэ ажабайдал зохёон байгуулхадаа, Кубын арадай угаа ехэ эдэбхи хэшээл гаргажа байһые Долорес Ибаррури тэмдэглээ. Кубын арадай илалта, тэрэнэй амжалтанууд Испанидахи франкистска шанга засаг түрэдэ эсэргүүсэдэг бүхы хүсэнүүдые тэмсэлдэ зоригжуулна гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Кубын экономико амжалтатайгаар хүгжэнэ

ГАВАНА, январиин 13. (ТАСС). Дотоодын худалдаа наймаанай министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй национальна зүблөөн эндэ болоо. Ороной дотоодын худалдаа наймаанай предприятинуудай үнгэрэгшэ жэлдэ хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые зүблөөн гаргаа. 1964 ондо бэелүүлхэ шэнэ зорилгонуудые хараалаа.

Кубын президент Освальдо Дортикос зүблөөн дээрэ үгэ хэлэжэ, 1963 ондо худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй туйлаһан амжалтануудые шэнжэлээ. Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхи хэшээлтэйгээр ажаллаһанай, тэрэшэлэн хүдэлмэриие зүбөөр түсэблэһэнэй, һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар эдэ амжалтанууд туйлагдаа гээд Дортикос хэлээ.

Хубаарилгые саашадань һайжаруулха зорилгонууд тухай Освальдо Дортикос нилээд дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ. Энэ хүдэлмэри дүүргэхын тулада мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэхэ гээшэ шухала удха шанартай гээд тэрэ тэмдэглээ.

Кубын экономико амжалтатайгаар хүгжэнэ, тэрэнэй хүгжэлтын зам һайса тодорхойлогдонхой гээд үгынгөө түгэсхэлдэ Кубын президент тэмдэглээ. Ушар ёһо һайнаар мэдэн, революционно эдэбхи хэшээл гарган, мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлхын, энэ жэлдэ Кубын арадай үмэнэ табигдаад байһан шэнэ ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэхыень зүблөөн дээрэ байһан бүхы хүнүүдые тэрэ уряалаа.

Занзибарай республикын шэнэ правительство

ЛОНДОН, январиин 13. (ТАСС). «Үсэгэлдэр тэндэ болоһон гүрэнэй урбалтын һүүлээр байгуулагдаһан энэ ороной шэнэ правительство—Занзибарай революционно партиин правительство» гэжэ нэрлэгдэнэ. Урбалтын болоходо Занзибарай султан унагаагдажа, тус орон республика болоо гэжэ соносхогдоһон байна.

Шэнэ республикын президентын тушаалые «Афро-Ширазы» гэжэ партиин түрүүлэгшэ шейх Абейд Каруме эзэлһэн байна. Ороной шэнэ премьер-министрэй тушаалда шейх Абдулла Касим Ханга орoo.

Занзибарта болоһон ушар туша[]

ЛОНДОН, январиин 13. (ТАСС). Занзибарта онсо байдал соносхогдоод, бүхэли сүүдхын турша соо харуул табигдадаг болоо.

Султан, Занзибарай урдын премьер-министр шейх Мохаммед Шамте Хамади Англиин «Салама» гэжэ пароход дээрэ хоргодонхой гээд Рейтер агентствын корреспондент Занзибарһаа дамжуулна.

ЛОНДОН, январиин 13. (ТАСС). Американ «Мэнли» гэжэ эскадренно миноносец Кениин Момбаса гэжэ портдо табан үдэрөөр айлшаар ерэһэн байгаа. Энэ миноносецдо «хүсэд дайшалхы зэһэнги байха гэжэ» соносхогдоо. Шухала болоод байгаа һаань, миноносец дары түргэнөөр Занзибар эльгээгдэхэ юм гээд Рейтер агентствын корреспондент Момбасаһаа дамжуулна.

НЬЮ-ЙОРК, январиин 13. (ТАСС). США-гай гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ иигэжэ мэдүүлээ. Индиин далай соо байдаг Американ сэрэгэй хоёр корабль—Дар-эс-Салама (Танганьика) шадар байһан «Рубен типтон», тиихэдэ дээрэ дурсагдаһан «Мэнли» шухала болоод байгаа һаань, Американ эрхэтэдые Занзибарһаа гаргахын тулада хэрэглэгдэхэ байна. Энээн тухай ЮПИ агентствын корреспондент Найробиһоо мэдээсэһэн байна.

Занзибар шадарай Африкын оронуудта байдаг 3 мянган солдадуудаа Англи дайшалхы зэһэнги болгоод байна гээд тус мэдээсэл соо заагдана.

ПАРИЖ, январиин 14. (ТАСС). Урдын зонхилхы партинуудай—националистическэ партиин бо[]лон Пембын ба Занзибара[й] арадай партиин ажал ябуулгы[е] Занзибарай шэнэ правительств[о] хорёо. Занзибарай султан бүх[э]наһан соогоо сүлэгдөө гэжэ соно[с]хогдоһон байна.

Франс Пресс агентствын кор[]респондентын Дар-эс-Саламһа[а] мэдээсэһэнэй ёһоор, аралтай ал[]бүхы холбоо барисаан таһалда[]хай. Далайн портнууд боло[н] аэродромууд хаагданхай.

НЬЮ-ЙОРК, январиин 14 (ТАСС). Орон доторхи «байдала[] тогтуурига» болоһон дээрэһэ[э] Занзибарһаа Американ эрхэтэды[е] Холбоото Штадууд гаргажа аба[] шахань гээд гүрэнэй департаме[нт] соносхоо. Ассошиэйтед Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, 6[] американецуудай оройдоол хоё[]рынь—США-гай хэрэгүүдээр эт[]гэмжэтэ, посольствын гурбадах[и] секретарь тэндээ үлэхэ байн[а] Кенидэ байһанаа. Занзибар ер[э]һэн Американ «Мэнли» гэжэ э[с]кадренно миноносецдо 61 хүнии[е] һуужа гараха байна. Агентствы[н] мэдээсэһэнэй ёһоор, Занзибара[й] шэнэ правительствын зүбшөөл[]тэйгөөр Американ эрхэтэд гар[]гагдажа байнхай.

Редактор **Ц. О. ОЧИРОВ.**

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. редактора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабселькоров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и переводов —34-05.

гор. Улан-Удэ. типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00012. Зак. № 39.